

AHMET SÜREYYA EMİN

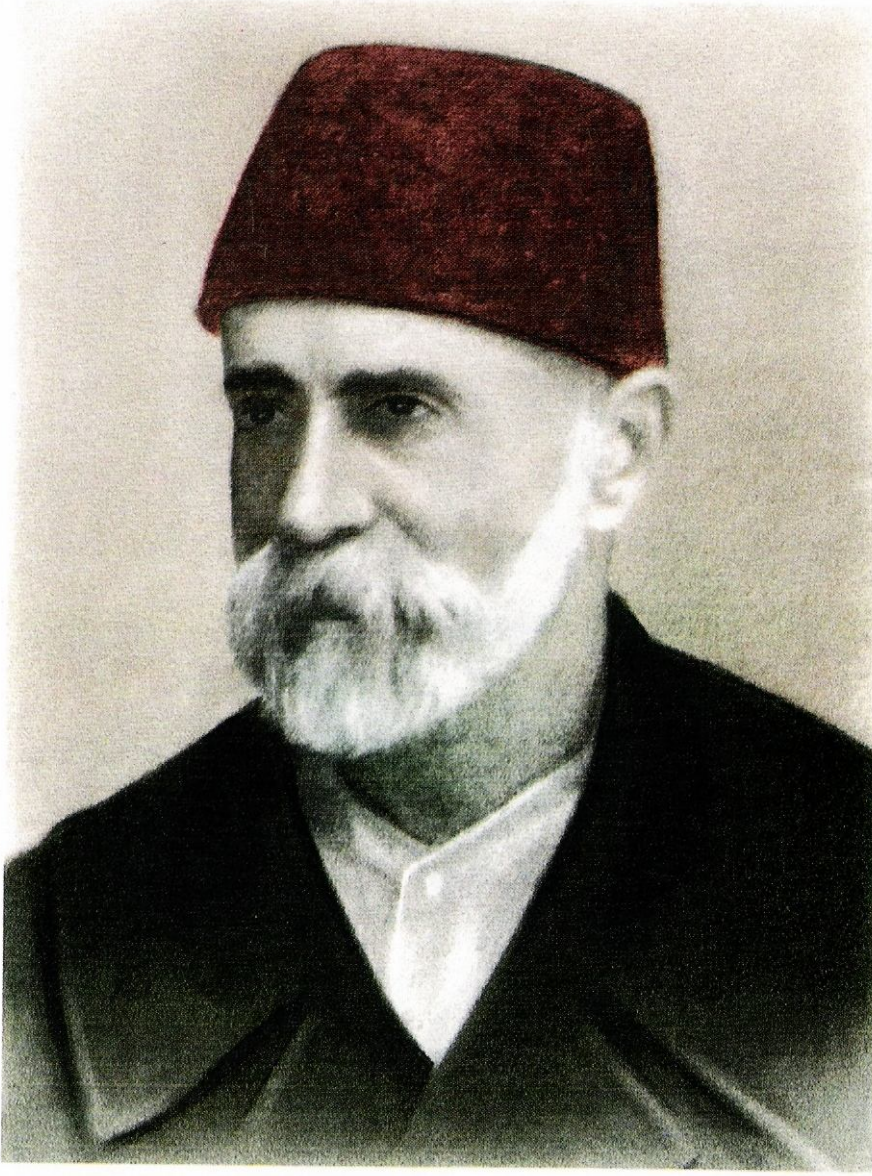
(Kadesallahus Sirre)

HAZRETLERİNİN DİVAN-I ŞERİFİ

Hazırlayan
Mehmet Ali ÖZKARDEŞ
İstanbul 1998

Tarikati Celilei Kadiriye'nin Sahibi
Hz. Pir Gavsül Azam Abdülkadir Geylani

Kadiri Tarikati Celilesinin
4. Piri Sanisi
Hatemül Pir
Ahmet Süreyya Emin Beyefendi Hazretleri

Hz. Süreyya' nın Manevi Evlatlarından Ve Halifelerinden
Şeyhül Kadiri Hz. Mehmet Ali ÖZKARDEŞ

İÇİNDEKİLER

1. Divanın Hazırlanışı hakkında

2. Önsöz

3. Divan

4. Varidat yazıları

5. Sözlük

- **Kelimeler**

- **Terkipler**

6. Genel Fihrist

7. Resimler

DİVANIN HAZIRLANIŞI HAKKINDA

Bismillahir Rahmanir Rahim

H. Süreyya Beyefendi'nin Divanının birinci basımının hazırlıklarına H. Süreyya'nın manevî evlatlarından, halifesi ve bizim de mürşidimiz olan **H. Mehmet Ali ÖZKARDEŞ Beyefendi** zamanında **1959 yılında** başlanmıştır.

H. Süreyya Beyefendi, kendisinde zuhur eden ve kendisine lütfedilen ilahi kelim, beyan ve makamları yazarak, yetiştirmeleri için evlatlarına dağıtmış olduğu halde, hali hayatta iken divanın muhtevasını teşkil eden bu varidatı ilahiye-yi kitap olarak neşretmemiştir.

Mehmet Ali Bey Hazretleri, H. Süreyya Divanının el yazması eski yazı nüshalarından bir tanesini bana ve eski Türkçesi kuvvetli olan babam İbrahim Fuad Bey'e tevdi etti. Ancak bir süre çalıştıktan sonra görüldü ki, eski yazıdan latin harflerine geçerken bile o günün Türkçesindeki kelime ve ifade yetersizliği sebebiyle çok dikkat gerektirmektedir ve yapılabilecek olan bir hatanın mesuliyeti çok büyüktür. Bu hususu Mehmet Ali Bey Hazretlerine söylediğimizde, makul bulmuş ve yeni yazıya kendileri intikal ettirmişlerdir.

Basım çalışmaları bir müddet sürdükten sonra bu ilâhi varidatlar H. Mehmet Ali ÖZKARDEŞ'in ön sözü ile 1960 yılında "**Süreyya Divanı**" adı altında basılmış ve neşredilmiştir.

H. Süreyya'nın yüksek lisanını ve makamını anlayabilmek, elbette kolay değildir, hatta tam anlamı ile idrak muhal görünmektedir. Bu sebeple dağıtım sırasında, eline kitap geçecek olan kimselerin, hassaten bu **manevî yola muhabbetli, arzulu ve bu bilgilere aşina olmalarına** dikkat edilmiştir. Ancak görüldü ki muhabbetli, arzulu ve aşina kişilerin bile bu makamı anlamaları zordur. H. Mehmet Ali ÖZKARDEŞ'in evlatları ve manevî yolda olan kardeşlerimiz de H. Süreyya Divanının yüksek lisanını anlamakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

Bunun üzerine H. Süreyya Beyefendi'nin el yazması varidatlarının bir kısmı ve H. Mehmet Ali ÖZKARDEŞ ve evladı manevîsi olan bir Beyefendi'nin divan basıldıktan sonra divan üzerinde yapmış oldukları tashihatlar H. Mehmet Ali Özkardeş tarafından bize verilmişti. Bu bilgiler ile diğer matbaa hatalarını tashih etmek için bir çalışma yaptık.

İncelemeler neticesinde divanın ilk baskısındaki dizelenişin o günün matbaa teknolojisi sebebiyle bir takım düzensizlikler ihtiva ettiği görülmüştür. Bu karışıklık hali H. Süreyya'nın manevî terakileri ve tarihler de göz önüne alınarak yeniden düzenleme suretiyle izale edilmiştir.

Divan üzerinde Hz. Süreyya varidatının Kur'an-ı Kerim, Hadis, Kelamı Kibar ve tasavvuf metinlerinde karşılıkları bulunmak suretiyle ihatalı bir lügat çalışması yapıldı ve bu çalışma Süreyya Divanı'nın ikinci baskısının sonuna ve her şiirin altına ilave edildi.

Bu çalışmalar sırasında yapılan araştırmalar esnasında iki önemli husus daha gün ışığına çıkmıştır. İlk olarak Hz.Süreyya Beyefendi'nin Refika-i Muhteremeleri Hz.Hatice Atiyetullah Hanımefendi'nin İstanbul'daki ilk Ümmi Sinan dergâhı olan ve halk arasında Oruç Baba olarak bilinen Şeyh Mustafa Zekâî Efendinin ismine izafeten Şehremini Zekâî Dergâhı olarak anılan dergahın, Ümmi Sinan Hazretlerinden sonraki Şeyhi ve Ümmi Sinan Hazretlerinin damadı Hâleblî Şeyh Arab Şerif Mehmed Halvetî Efendi'nin soyundan ve Kureyş sülalesinden olduğu ve makamının orada olduğu anlaşılmıştır. Hazirenin bu günkü durumuna ait fotoğraflar, divanın ikinci basımının son sayfelerinde yer almaktadır.

Ayrıca Hz.Süreyya ve Hz.Mehmet Ali Özkardeş Beyefendilerin Beşiktaş Yahya Efendi Kabristanındaki makamlarına ait fotoğraflar da kitabın son sayfalarında basılmıştır. İkinci olarak araştırmada bulunan şudur: Hz.Süreyya'nın 6 Nisan 1321 tarihli varidatında bahsedilen büyük pederleri Es-Seyid Mehmet Kudretullahü'l Kadiri Hazretleri Hz.Süreyya'nın anne tarafından dedesi olsa gerekir. İstanbul Fındıklı Keşfî Cafer Tekkesi'nin 13. Şeyhidir ve 12. Şeyh Hafız Seyyid Ahmet Şevki Efendi'nin oğludur. 2 Şaban 1313 (Miladî 1897) yılında Hakk'a göçmüştür.

Gerek Ümmi Sinan ve gerekse Keşfi Cafer Tekkesi ile ilgili malumatlar, Selçuk Eraydın başkanlığında İslam Medeniyeti Vakfının çıkarmış olduğu İslam Medeniyeti Dergisi Ağustos 1980 tarihli cilt 4 sayı 4'te verilmiştir

Süreyya Divanı'nın bu ikinci baskısı sadece Hz.Süreyya, Hz.Mehmet Ali ÖZKARDEŞ ve onların yolundaki muhabbetli gönüllerin güzel ve manevi hatırlarına istinaden yapılmış ve bilâbedel dağıtılmak üzere hazırlanmıştır.

Hz.Süreyya'ya duyduğumuz büyük sevgi ve kalbi muhabbetimizin neticesi olan bu tashihat ve lügat çalışmaları, Hz.Süreyya'nın ilahi varidatlarını bugünün insanlarına, onların anlayabilecekleri şekilde, aktarabilmek maksadıyla yapılmıştır. Bu husustaki bütün titizliğimize rağmen yine de gözden kaçarak yapmış olduğumuz hatalar için şimdiden bağışlanmayı niyaz ederiz.

**Hüvet tevfikür refik
ELL HACC HÜSEYİN VEDAD**

Ö N S Ö Z

Bismillahir-Rahmanir-Rahim

Hazreti Ahmet Süreyya Emin, Kadiri tarikatı celilesinin dördüncü Pîr-i Sânisî'dir. Bu zat malî-rumî tarihle 1264 ve milâdi tarihle 1848 senesinde İstanbul'da doğmuş ve malî-rumî 1339 ve milâdi tarihle 1923 senesi nisan ayında Ramazanı şerifin dokuzunda yine İstanbul'da intikali vaki olmuştur. Yani hayati mecazisi 75 senedir. İbtidaî ve rüşti tahsillerini İstanbul'da yapmıştır.

Pederleri, Enderunu hümayunda yetişmiş olan Sır kâtibi Emin beydir. Emin Bey hakkında İstanbul vilâyeti arşivinde bilgi vardır ve Şehit Adamlar Ansiklopedisinden malumat alınabilir.

Büyük pederleri Mihrişah Valide Sultanın yağlıkçıbaşı El Hacc İbrahim Ağa olup, aile kabri şeriflerinde yazılıdır. Servetinin müsait durumundan faydalanan müşarünileyh tornacılık ve marangozluk sanatlarını zatî istidadı ve eğlencesi olarak bihakkın elde etmiş ve sanattaki fitrî yüksek liyakatını ve icad kudretini isbat eden ve İstanbul Askeri Müzesinde mahfuz bulunan ve daha 19 yaşında iken icadkerdesi olarak Zeytinburnu fabrikalarında iki sene müddetle 500 altın lira mukabilinde tarifâtı dahilinde imal ettirdiği ilk seri ateşli bir topunun tetkik edilmesinin yerinde olacağı söylenmekle iktifa edilir.

Hz.Süreyya'nın izni dışında Padişah ikinci Hamid'ten irade elde etmeleri suretile bu topun imalât resimlerini Alman Krupp fabrikası mühendisleri alarak iki sene sonra onlar da ilk seri ateşli Alman topunu vücuda getirmişler ve Padişah Hamid'e bir numunesini de hediye edip aynı müzeye koydurmuşlar ve mukabilinde bu padişahın Krupp Fabrikasına nakdi mükafatı olmuş ise de asıl topun mucidi Hz.Süreyya'ya bir aferin olsun diye o zamanın hükümeti bir takdir sözünü bile sarfetmemiştir.

Hz.Süreyya bir zaman için Posta ve Telgraf Nezaretinin meclisi idaresi âzâlığında da çalışmıştır ve bu vazifeden ihtiyarları ile istifa edip ezelden namzet bulundukla manevî yüksek dereceleri ihraz yolunda avni samedani ile sarfı himmet eylemişlerdir.

Hz.Süreyya'nın şiirdeki istidadının yüksekliğini de vasılı Hakk olduktan sonra ilâhî varidat olarak kaleme aldığı ve bu defa avni *[yardıma dair]* Hakk ile bastırılan işbu mübarek divanı ispata kâfi bulunmaktadır.

Peygamberimiz Cenab-ı Muhammed, "**Şeriat sözlerin, tarikat ef'alim ve hakikat ahvalimdir,**" buyurmaktadır.

Yani **şeriat**, sözdür elde **ziya salan bir fener** gibidir. **Tarikat**, o söz ile **amel etmektir**, yani ilâhî ilim fenerinin ziyasında Cenab-ı Hakk'ın ilâhî alemine doğru yol almaktır.

Cenab-ı Hakk'ın ilâhî alemine doğru yol almak ise, insanın kalbi içinde vaki bir keyfiyettir.

Manası bir türlü anlaşılmayan tarikatın (*yolun*) hakiki manası, kalb-i insanda tedricen ilâhî nurun inkişafı için gönül tarafından sarfedilen himmetler ve elde edilen manevî terakkiler mukabilinde kalb için sayısız manevî merhâlelerin aşılmasından ve nihayet Nur-u Zatın ışırağı ile gönlül muradına ermesinden ibarettir. Zira insanın kalbinde cennet, cehennem, melekler... avalimine ait nice menazırın görünmesine ve bu avalim hakayıkının fiiliyat ile bilinmesine peygamberler ve velilerle görüşülmesine **şuhud-u manevi** denir. Kalbte hâsıl olan bu menaziri, mürebbi olan Nur-u Muhammed yaratır ve kalb gözü ile temaşa ettirip fiiliyat ile öğretir.

Bu manevî şuhud,
(manevî terakki derecelerine göre)
 evvelâ **rüyada**
 ve sonra **göz kapalı** ve fakat **uyanık**
 ve en son **göz açık** ve **uyanık** vâki olur.

Kalb aleminin gizli bu ilâhî teşkilâtı Cenab-ı Hakk'ın hükmü iradesi yed'inde mahfuzdur. Görünmeyen bu kalb alemine kimse dışarıdan müdahale ve taarruz edemez. Herkesin vicdaniyatı aleminde gizlidir. Herkes halince derunî bir istirahat ve huzurdadır (*muradım, manevî olanların halini beyandır*). Zira Cenab-ı Hakk kulları ile ve bütün eşya ile kâinatta ne yaratmış ise hepsi ile beraberdir. Nitekim Kur'anı Keriminde buyurur,

"İnnallahe yehûlû beyne'l mer'i ve kalbihi, yani gerçek Allah, insan ile (yani insan vücudu teşekkülü ile) kalbi arasında tecelli eder,"

Her zerre-i vücud Cenab-ı Hakk'tan hasıl ve O'nunla beraberdir ve fakat ilâhî beyanın sudur yeri, hitabı izzetin duyulan yeri kalbi insandır.

Kalb, tecelligâh-ı Rahmandır.

- *Kim buna mani olabilir?*
- *Kullardan hiçbir kimse.*

O halde

- *Kur'anda ne var? Eski bir kitaptır veya çöl efsanesi veya kanunudur, ondan ne istifade edilir?* diyerek ilâhî hakayıkı inkâr edenlerin hareketleri ve yanlış bilgiç tavırları cehillerinden değil de ya nedir?....

Kadiri Tarikatı celilesinin sahibi Abdülkadir Ceylani Hazretleridir. O bir insan ve kuldur.

"Tarikatı beşerî midir?" sözüne şu bilgi verilir ve kat'i olarak ikaz edilir:

Abdülkadir Ceylani (Geylanî) Hazretleri dokuzyüz küsur sene önce Bağdat'ta görünen eazım-ı (*Azam, ileri gelen büyükler*) evliyaullahtan bîhemta (*eşsiz, dengi olmayan*) **bir insan-ı ekmeldir**. Hakk'ta fanî ve Hakk'la bakî olan hakikî ve mühles

bir kuldur. Nefsini bilmeyen, hakikatini anlamayan, bakar körden olan, hakikatine cahil bulunan kişilere benzemez.

Ruh-u ilâhî ile zinde olan bu ekmel insan ilâhî aleme rucu devletinden dolayı **sözü ve icrası Cenab-ı Hakk'a muzaftır**, yani Hz.Abdülkadir Geylanî'nin kurduğu Kadiri tarikatı beşerî bir teşebbüs değil ilâhî emre müstenit bir hareket ve ilâhî aleme rucu namzetliğinde olan yani hakiki ve muhles kul olacak insanları Hakk'a götürmek için ilâhî bir mekteptir. **Bu mektep insan kalblerinde açılır.** Nasibedar olanlar bu mektebin ilâhî azametini görerek mest ü hayran kalırlar ve Allahı görmek devletiyle ebedî mes'ut,hayyi ebed ve şad u hürrem olurlar.

Şu halde Abdülkadir Geylanî Hazretleri kendi kalbin de **"Ruhu ilâhî"nin** (ki buna **"Nuru Zat" ve "Ruh-u İzafi" denir**) münkeşif olması devletine (bütün kemâlâtı ile görünmesi saadetine) mazhar olmuş ve bu ilâhî kemâlât ile feyizlenmek nasibini almış âlişan manevî bir sultandır.

Hz.Abdülkadir Geylanî, **"Yehdillahu linûrihi men yeşa', yani Cenab-ı Hakk zat-ı Nuru için dilediği gibi hidayet eder"** sırrı ile mütehakkıktır.

Bu ayetteki **"linûrihi", "Nur-u zat'a** yani **"Ruhu ilahi"ye** işarettir.

Bu ilâhî nur ile zinde olan gönül, **"ve nefahtu fîhi mi'r rûhî"** sırrı ile fiiliyatta mütehakkıktır, ilâhî ruh ile zinde olmuştur. Yani bu gönlün sözü ve icrası ruh-u ilâhî gibi Cenab-ı Hakk'a muzaftır.

Bu **"Nuru Zat"a** veya **"Ruhu ilâhî'ye, "Muhit-i Ruh-u Muhammed"** veya **"Muhit-i Nur-u Muhammed"** denir, ki **"Ruh-u Kül"dür.**

Nitekim Cenab-ı Muhammed bu **"Muhit-i Nur-u Muhammed"** lisanını kail olarak:

"Evvel mâ halakallahu nurî ve min nurî halaka külle şey, yani Cenab-ı Hakk evvelâ benim nurumu yaratı ve nurumdan da her şeyi var etti."

Ve "Ene min nurillahi, halakallahü'l arşi vel kürsi vel levhi, ves semavatı vel ardi min nurî, yani ben Cenab-ı Hakk'ın nurundanım, Cenab-ı Hakk benim nurumdan arşı, kürsiyi, levhi, semavatı ve yerleri yarattı" buyurur.

İşte bu **"Muhit-i Nur-u Muhammed"** ki, **"Ruh-u ilâhî", "Zat-ı ilâhî", "Ruh-u İzafi" ve "Nur-u Zat"** isimleri ile bilinir. Bütün kâinatı her zerresinin en küçük cüzlerine kadar sâri ve muhittir ve Cenab-ı Hakk bu ruh-u kül ile lütfen, ve tenezzülen dâimen ebedâ meşhudiyeti dilek buyurmuştur. (**"Zat-uz Zat ve Nurun âlâ Nur,"** sırrı).

Bu Muhit-i Nur-u Muhammed, kâinatın hilkatine bais ve sebeptir. Mekke'de görünen peygamberimiz **Cenab-ı Muhammed**, mahlûkata nazarla bu **Muhiti Nur-u Muhammed Deryasından** beliren **"Ekmelül Mükemmel"** bir nokta-i mümessileden ibarettir.

Bu **Ruh-u izafî** letafet ve yakınlık itibari ile **Cenab-ı Hakk'a en yakın bir nurdur**, ki muhattır (*ihata olunmuş, etrafı çevrilmiş*). **Vacibü'l Vücud Hazretleri onu muhittir.**

Bu Ruh-u İzafiyi veya ruh-u ilâhîyi (*yani mahlûkata nazarla **Muhit-i Nur-u Muhammedi***) Cenab-ı Hakk Kur'anı Keriminde.

"Yehdillahi linurihi men yeşa," (**Nur Suresi 35.ayet**) ayeti kerimesinde **"linurihi"** ile

"ve Nefahu fihi min ruhi" (**Hicr Suresi 29. ayet**) ayeti kerimesinde **"min ruhi"** ile, ayrıca **"El Kalem,"** ve **"vel Kur'ani zizzikri"** yani **"zîkr eden (natık olan) Kur'an"** isimleri ile beyan edip tanıtmıştır.

"Ruh-u İzafî" nin **alemi, ilâhîdir, Hakkî'dir;** mahlûkatta görülen noksanlardan ve ayıplardan **münezzektir.**

Lisanı, ilâhîdir. **Allah dili** konuşur ve icraatı ilâhîdir, yani ilâhî vücudu ve sıfatı dolayısıyla sözü ve icrası Cenab-ı Hakk'a muzaftır.

Bu şanından dolayı ona **"Ruh-u İzafî"** denir. Hakk'ta biküllî mahv ve Hakk ile bakidir. Hakk ile hayyi ebed sahibidir, asla fena bulmaz. (**"Halife-i Hakk"** sırrı) budur.

Muhiti Nur-u Muhammed, bütün kâinata resul, mürebbi, âmir ve Hakîm'dir. **"El Mülkü lî lâ gayre"** nutkuna ve sırrına sahiptir. Bir söz ile mabud-u kerimdir, Hakk ile Hakk'tır (**"Mabudun bil Hakk"** sırrı).

Hangi gönül bu ruh ile zinde olursa Hakk'ta fani ve Hakk'la baki olmak esrarına bilfiil ermiştir. Halife-i Hakk sırrından hissemendir. Allah dili tekellüm eder ve ettiği zaman kalbinde **"bu sözü eden benim"** diye **Vacibül Vücud Hazretlerinin** tasdikini alır. Cenab-ı Ahmet Süreyya divanı da Allah dilinden nâtık olmuştur.

Ruh-u İzafinin bir ismi **"Kalem"** denmişti. Nitekim Cenab-ı Hakk Kur'anı Keriminde (**Alak Suresi 4-5. Ayetlerinde**) **"Cenab-ı Hakk insana kalemle öğretti, insana bilmediğini öğretti"** buyurmaktadır.

Bu sır, ruh-u ilâhînin kalb-i insanda ilâhî hitabını duyurtması ve ilâhî beyanını talim eylemesi sureti ile ancak bilinebilir. (**"Hakk'a vusul"** sırrı budur.).

O halde Abdülkadir Geylanî Hazretleri **"kalem"le ("ruh-i izafî"** ile) zindedir. (**"Ve eyyedehüm biruhin min hu"** sırrı.) (**Mücadele Suresi 22. Ayet**)

Ve onun gönlü hesabına **"ruh-u izafî"**, velayete namzet olup, Vasılı Hakk olan veliler kalbinde **"Ene Abdülkadir Geylanî"** hitabını duyurtmaktadır.

O halde bu hal muazzam ilâhî teşkilât değil de ya nedir?... Yani bu ilâhî icra, beşerin aciz çerçevesi dahilinde kalmayan bir ilâhî teşkilâttan ibaret olduğu hususunu sarâhaten öğretmektedir.

Bunun manası, **İnsanın sırrı ve hakikati Cenab-ı Hakk'tır**. İnsan, yoktan var olmadı, **Hakk'tan hasıldır ve onun ile beraberdir**. Kâinatta herşey (**Kübra** ve **Suğra**) Cenab-ı Hakk ile beraber olduğu gibi, Kur'an-ı Kerimin (Kaf Suresi 16. ayet), "**Ve nahnu akrebu min hablil verid - biz Ademe boyun damarından daha yakınız,**"

(**Tevbe Suresi 40. ayet**), "**İnnallahe meanâ - Allah bizim ile beraberdir,**"
(**Hadid Suresi 4. ayet**), "**Huve maaküm eynema küntüm - nerede olsanız Hakk sizin ile beraberdir,**"

(**Mücadele Suresi 7. ayet**), "**Huve meahum eynemâ Kânû - nerede olsalar Allah onlar ile beraberdir,**"

(**Buruc Suresi 13. ayet**), "**İnnehu huve yûbdiu ve yû'id - gerçek Allah halkı teşkil ile vücuda getirir ve kıyamette îade eder,**" ki o ceza gününde Kübra mahkemesinde fiilen hitabı izzetini duyurarak emrini tanıtır.

Ehlullah "**mutu kable en temûtû**, yani *ölmeden önce ölünüz*" sırrına mazhariyetlerinden kıyamet gününde onlar için sual, cevap yoktur. Şefaathçi olarak görüneceklerdir ayetleri bu Hakayıkı talim eder.

Zatî kümmelini evliyaullah bütün eşya ve kulûb (*kalbler*) da hâkim ve âmirdirler. Hüküm ve himmetleri yerde ve gökte cari olduğunu kahirîyyet ve kadiriyyet semalarının en kahir ankası olan Hz.Sultan Abdülkadir Geylanî şöyle buyurur,

**"Zir-i destimde benim mürgü kebûter gibidir
Kümbedi çarkı felek arz u sema u ahkaf"**

Yani, "**Elimin altında seyri devranîsini yapmakta devamda olan felek kubbesi, yer ve sema ve kum tepeleri bir güvercin kuşu gibi titrer.**"

Gavs-ı Azamu'l Muazzam Sultan Abdülkadir Geylanî yine buyurur,

**"Taht-ı hükmümde durur kutb-u cihan gavs-i zaman
Hiçikes eyleyemez emrime alemde hilaf"**

ve yine buyurur:

**"Nazarım arş-ı muallâya erer bir demde
Hâdimim cümle melek, kavlimi sanma ola laf"**

ve yine buyurur:

**"Tut zimamim yedi gez meygedemi eyle tavaf
Her sene eyle ziyaret beni, kalbin kıl saf
Sırrımın sırrıdır esrar-ı Hakayık cümle
Kâbe-i rahatım uşşak mey aşâme mutaf"**

**İlmimin şuglimin asarıdır dersi ulûm
Benim ol şeyhi ceza hükmüme ramdır etraf."**

Yani, *"nefsini zapt u rapta ve terbiyeye almak için sana uzattığım yuları (ilm-ü kudret bağıni) yedi defa tut. İlâhî meyhane olan dergâhımı tavaf et, her sene beni ziyaret ederek kalbini saf etmeğe çalış."*

(Murad: "İlâhî sırrıma ermiş vâsılı Hakk bir mürşidin terbiyesine gir ve nefsini yedi mertebeden bilfiil öğrenmeye çalış. Bunda muvaffak olursan kalbin saf ve ilâhî olur.")

Bütün esrar hakikatleri, ilâhî sırrımın sırrından ibaret olduğunu anla.

İlm-i Hakk sunan ve hakiki bilgi ile mest olan benim dergâhımı âşıklar ilâhî irfan sarhoşluğu ile tavaf ederler ilâhî dergâhım bütün kalbleri sarmış ve ilâhi sırrımın sada ve kemâlâtı da bütün kalblerden sudûrda olduğunu duyup mest ve hayran olmakta devamdadırlar.

Sunduğum ve sönmeyen bu ilâhî ilimler dersi, mahz-ı lutf-u Rabbani ilâhî yolda can feda ederek vefa ile sarfeylediğim meşguliyyet ve himmetlerin asarıdır ki, bu asar da mahz-ı cud-u bahşayışi ilâhîdir, yani ilâhî ikram ve ihsanlardan ibarettir. Benim o ilâhî ceza şeyhi ki bütün etraf hükmüme ram olmuş manevî, bir sultanlık ile mütemyizim."

Bu nutku âlisindeki şeyhi ceza rütbesi, bu manevi sultana has mürşid makamını fark ve temyiz ettirip tanıttırır.

Ve yine buyurur,
**"Sâ'y eder Kabe tavafına hemişe akta
Haremi izzetimi daim eder Kabe tavaf."**

Yani, *"Arzın her tarafından Kâbeyi ziyaret için zengin insanlar gayretli görünüyor, Kabe ise benim haremi izzetimi her daim tavaf eder."*

Ve yine buyurur,
**"Cümle esrar-ı Huda çeşmime mekşuf oldu
Kıldı Sultan-ı ezel bana hezeran eltâf
Kıldım astar-ı serairde hucubi çün mahv
Oldu ankay-ı dile arşı Huda kule-i kaf."**

Yani, *"Huda'nın cümle sırları gözüme açıldı, o ezel Sultanının bana binlerce lutufları oldu. Serair (esrar) astarının hicablarını (örtücü perdelerini) mahv ve ref'eylediğimden gönlüme Allahın arşı, iktidar ve şevketimi ve muhiti tanıtmak için bana kudret kulesi oldu."*

Bu nutk-u âlileri, (Sure-i Cin) **"Âlimül gaybi felâ yüzhiru âla gaybihi ahadâ illâ menirteda min Resulin feinnehu yeslûkü min beyni yedeyhi ve min halfihi rasaden, yani gaybı bilici Allahu Teâlâ'dır (ıtlak üzre). Gaybi ilminden kimseyi**

muttali kılmaz, meğer ki, Resulden ihtiyar ettiği kimseye ol gaybın bazılarını bildire. Allahu Teâlâ ol Resulün önünce ve ardınca onu muhafaza eder, melekler yürütür." İlâhî sırrından hissemend olduğunu tanıtır.

Yine buyurur:

**"Berr u bahr içre figan etse müridim bir kez
Ederim düşmanın nakdi vücudun itlaf
Ererim tîr-i kaza gibi vücudı hasme
İntikamını kılıcın menedemez bend ü gılaf,"**

Yani, **"Karada ve denizde bulunan bir müridimin (yani Hakk'a talib ve sadık bir öğrencinin) bir figanı ve imdad istemesi olsa, ona düşmanlığa cesaret edenin vücudu üzerine kaza oku gibi o an-ı gayrimünkasimede atılır, öldürürüm. Bağlanmak veya kılıfa sokulmak suretile intikamım kılıcını kullanmaklığım menedilmez."**

Yine buyurur:

"Güneşim doğdu, benden evvel doğan ve benden sonra doğacak güneşlerin hepsi küsufe uğradı. Güneşim en üstte kaldı. Güneşime zeval ve gurup yoktur.

"Benim horozlarım kıyamete kadar ötecektir."

Yani **"Sırrımdan görünecek sohbet-i Hakk'a mazhar vasıl-ı Hakk veliler kıyamete kadar yer yüzünde görünecektir."**

Sultan Abdülkadirin ve vârisi Hz.Süreyya'nın ilâhî kemâlat lisanları İmamı Ali Hazretlerinin, **"kemâlike tahte kelâmike, yani kemâlin, kelâmın (sözünün) altındadır,"** kelâmı âlilerinden ispatlardır.

Abdülkadir Geylanî bir insan ve Allah kulu iken Cenab-ı Hakk ona neden o kadar fazla bir ikramda bulundu. Cenab-ı Hakk neden onu kendisinin zamanında görünümüş ve kendisinden sonra görünmekte ve görünecek olan birçok evliyaullahın reisi yapmıştır, diye her kim bu ilâhî teşkilâtı reddetmiştir, inkâr etmiştir, reddi ve inkârı ona faide vermemiştir, ziyanda kalmıştır.

Abdülkadir Geylanî tasrihen buyurur, **"Yalancılar fesatçılar ve zalimler bizden değildir."** Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde, **"Zalim için hiç bir yardımcı yoktur,"** buyurduğunu unutmamak lazımdır.

Allah ganîdir, Allahın icraatına akıllı bir kimse karışmaz ve dil uzatmaz. Akıl odur, ki bilmediğini inkâr etmez ve böyle söyler, **"Bunlar benim bildiğim şeyler değildir. Bu hakikatin bilmişleri ve öğrenmişleri de vardır ki, bundan bahsediyorlar. Cenab-ı Hakk isterse bana da bu bilgilerden nasip verir istemezse bir şey bilemem ve fakat bilmediğimden dolayı da bilenleri red ve inkâra hakkım yoktur."** Elbette ki, o kimse bahtiyardır ve Cenab-ı Hakk'ın katında makbuldür.

Edeb ikidir:

Biri, **Cenab-ı Hakk'a karşı edebdir, ki hududullaha tecavüz etmemek ve Hakk'a vusul bulmuş olan enbiya ve evliyaya karşı hürmet ve tazimde bulunmak ve onların**

ilahi hakayıkını öğreten ilâhî aşk ve nur ile dolu beyanlarına dikkatli olmak hususundaki ilâhî emrine mutî olmaktır.

Diğeri de **halka karşı edebtir, ki hüsnü muaşeretir.**

Cana, ırza, mala taarruz etmemek; bir sözle insanların medenî ve içtimaî haklarına ve şerri, ziyani, fitne ve fesadı mani, ve mutlak bir şekilde hayrı hâmi, vicdan hürriyetlerine hürmetkar ve insanî iyilik ve güzelliklerine dikkatli olmak ve yardım elini uzatmaktan ibarettir.

Cenab-ı Ahmet Süreyya Emin buyurur, "**Can yakma hanuman söndürme, maneviyat oyuncak değildir ha,**"

Hülâsa, Güzel ahlâk: Allahın birliğine, meleklerine peygamberlerine kitaplarına, kıyamete, öldükten sonra dirilineceğine, o Ahiret gününde (ki ceza günüdür) Hakk'ın divanında toplanılacağına, âmellerin tartılacağına, iyilerin cennete ve fenaların cehenneme ayrılıp mükâfat ve mucâzat göreceklerine inanmak, cehaleti bırakıp irfan sahibi olmağa gayretli olmak ve şerri değil hayrı yapmak için ciddi ve tedbirli olmaktan ibarettir.

Enbiya ve evliya daha bu dünyada iken ölmeden önce ölmek sırrına erdiklerinden Cenab-ı Hakk Kûbra mahkemesini onların kalblerinde açıp ilâhî beyanını duyurmuş, ilâhî esmasını, saltanatını tanıtmış ve rahmetiyle af etmiş ve muhles kulları adâdına kabul etmiş olmasından, kıyamette bunlar için sual ve cevap yoktur. O yevmi azimde şefaâtçi olarak görüneceklerdir.

Bu bir kaç sözün ilâvesi de âli ve ilâhî tarikatların hangileri olduğunu bilmek için faideli görülmüştür:

Hz.Abdülkadir Geylanî,	Kadiri	tarikinde,
Hz.Ahmeder Rifaî,	Rifaî	tarikinde,
Hz.Ahmedel Bedevî,	Bedevî	tarikinde,
Hz.İbrahimi Dussukî,	Dussukî	tarikinde,
Hz.Muhyiddini Arabî,	Ekberî	tarikinde,
Hz.Mevlana Celaleddinî Rumi,	Mevlevi	tarikinde,
Hz.Sadeddini Cibavî,	Sadî	tarikinde,
Hz.Hasan Şâzeli,	Şazeli	tarikinde,
Hz.Hacı Bektaş Velî,	Bektaşî	tarikinde,
Hz.Şahi Nakşibend Bahaettin,	Nakşî	tarikinde,
Hz.Hacı Bayram Veli,	Bayramî	tarikinde,
Hz.Şaban Veli,	Şabanî	tarikinde,
Hz.Ömer Halveti,	Halvetî	Tarikinde
Hz.Abdüsselâm,	Selâmî	talikinde,
Hz.Aziz Mahmud Hüdai,	Celvetî	Tarikinde
reis ve rehberdirler.		

Bu tarikatların sırrı, Cenab-ı Hakk'ın yedi hükmündedir. ("**Yedullahı fevka eydihim**" sırrı) (**Fetih Suresi 10. Ayet**) "Bu tarikatlardan sohbet-i Hakk'a mazhar olmak üzere

Hakk'a vusul suretiyle her zaman için Kadirî tarikinden bir velî yeryûzündedir (*Kıyamete kadar*). Böyle bir zatın vücudu yer yüzündeki bütün tarikatlar salikleri ve âşıkları için hakikî bir feyzdir, çünkü teslik Hakkı hali hayatta olan, göçmemiş olan velînidir (*)

(*) Hz.Abdülkadir'in, "benim horozlarım kıyamete kadar ötecektir," diye işaret buyurduğu sır budur.

Bu tarikatlar meşârib-i Muhammediyedeki farklardan ve Hakk katında makbul olan meşreb farklarından ileri gelmektedir. Hepsî kemâlatı Muhammedîye asarından ibarettirler.

Gaflet ve cehil ile red suretiyle daimî ziyanda kalmamak icab eder. Bu tarikat reislerine manevî olarak ezelde Hakk'ın ilminde, bağlı olanlar bağlanır ve bunların meşreberinde ilâhî aleme duhul devletine mazhar olurlar. İşte Ahmed Süreyya Emin Hazretleri *Kadiri meşrebinde* zuhur etmiş kümmelini zatî evliyaullahtan bir zat olup Kadiri tarikatı celilesinin dördüncü ve son pîri sanisidir.

Kadirî tarikatı celilesinin birinci Pîri ve sahibi Abdülkadiri Geylanî Hazretleridir.

Bu tarikatte (4) pîri sani görünmüştür:

1 nci Pîri sâni **Hz .Eşrefi Rumî** olup türbesi İznik'tedir.

2 nci Pîri sâni **Hz.İsmaili Rumî** olup türbesi İstanbul (Salı Pazarı)dadır.

3 üncü Pîri sâni **Hz.Abdurrahmanûl Talebanî** olup türbesi Gergök'tedir (Musul diyarında-Kerkük)

4 üncü Pîri sâni **Hz.Ahmed Süreyya Emin** olup türbesi İstanbul'da, Yahya Efendi mezarlığında, aile kabristanındadır.

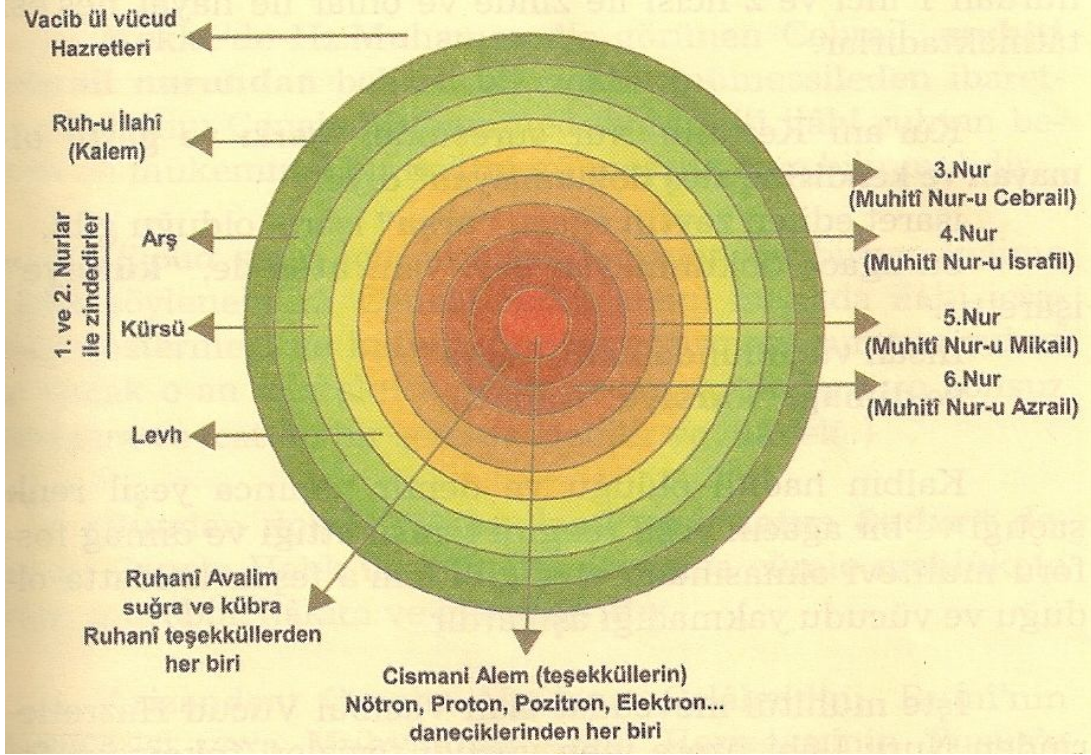
Bu Muhammedî Âlî mektepte Peygamberimiz Cenab-ı Muhammed Rektör ise ilâhî tarikat pîrlerinden ve pîri sanilerinden her biri bu ilâhî yüksek mektepte ordinaryüs profesörler diye düşünölmelidir.

Her veliyullâh meşrebi mazhariyetine göre bu ordinaryüs profesörlerinden birinin ilâhî rehberliğinde Cenab-ı Hakk'a vusul nusratını bulmak mecburiyetindedir.

Ruh-u İzafî, insan kalplerinde bu Pîr ve Pîr-i sanilerin hesabına **velayete namzet velîler, kalblerinde talimî (öğretmeyi)** ilerletmektedir. Hali hayatta olan ve sohbet-i Hakk'a mazhar bulunan velî kalbinde bu ruh-u ilâhî feyizlerini sunması ve ilâhî beyanlarını indirmesi ve yeryüzüne yayması suretile, kainatta mevcut bütün ervah ve ecsam ve bu meyanda yeryüzündeki bütün insanlar kalblerine Cenab-ı Hakk'tan ruh-u izafî üzeri (*melekut nurlarından geçerek*) ilâhî füyuzat iner.

{Sırası gelmiş iken burada şu bilginin ilavesi yerinde görölmüştür: Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde semaları ve yeri yani mükevvenatı altı günde yarattığını ve **altı günden muradı, altı envar içre tertipleyip teşkil eylemiş** bulunduğunu tasrih buyurmaktadır. O halde mükevvenat aleminin, ruhanî ve cismanî kısımları

düşünülünce bu teşekküllerin bütün kâinat içre aşağıdaki tertipte ilâhî ve melekî muhit-i envar ile sarılmış ve bunların hepsi de Cenab-ı Hakk tarafından ihata edilmiş bulunduklarını bilmek lazımdır.

Vacibül Vücut Hazretleri ve Ruh-u İlâhî, beraber ilâhî teşekküldür. Kur'anda "**Nurun âlâ Nur**" bu teşekküle işaretler. Zira Cenab-ı Hakk evvelâ Hakkî teşekkülü tertiplede. ondan sonra halkî teşekkülü tertipleyip vücuda getirdi ve zatından zatına Hakkî ve halkî tertiplerini ayana koyup halıkıyyet ve mahlûkıyyet sırlarını tanıttı ve mahlûkıyyeti, sırr-ı Halıkıyyet sırrına tâbi ve ona muhtaç bulunduğunu ve hepsinin "**Entümül fukara...**" ilâhî hitabının mazharı olduğunu isbat buyurdu.

Arş, kâinatın genel **kalbidir**.

Kürsü, kâinatın genel **dimağıdır**.

Levh, bütün mevcudatın mukadderatını gösteren **cetveldir**.

Arş, iradat-ı ilâhîyyenin belirdeği ve bu isimdeki ilahi feyizlerinin bütün kâinattaki mevcudat için sârî olmaya başladığı mahaldir.

Kürsi, icraat-ı ilâhîyyenin belirdeği ve bu isimdeki ilahî feyizlerinin bütün kâinattaki mevcudat için sârî olmaya başladığı yerdir.

Arş ve Kürsi melekût alemini teşkil eden 6 muhiti nurdan 1 inci ve 2 ncisi ile zinde ve onlar ile hayat neş'esi tatismaktadırlar.

Kur'an-ı Kerimin Nur suresinde, "**şarkı ve garbı olmayan ve kendisine ateş dokunmayan**" diye, işaret edilen "**zeytin ağacı**", "**arşa**" işaret olduğu gibi, bu ağaca dokunmayan şey, yani "**ateş**" de, "**kürsiye**" işaretidir.

İnsan vücudunda **kalb**, "**arşa**"
ve **dimağ**, "**kürsiye**" işaretidir.

Kalbin hadidî olduğu ve demir yanınca yeşil renk saçtığı ve bu ağacın yeşil rengini temsil ettiği ve dimağ fosforu muhtevi olmasından ateş gibi lem'a feşan istidatta olduğu ve vücudu yakmadığı aşikârdır.

İşte muhitü'l mevcudat olan Vacibü'l Vücut Hazretlerinden Nur-u İlâhî üzere inen vücudî feyizler (**tekevvün feyizleri**) evvela 1 inci ve 2 nci melekût nurlarına inerek bu nurlar ile kevnî alemin (*unsurî, kısmının*) peydah olmasında ve idamesinde vasıta olmaktadır.

Yine Vacibü'l Vücut Hazretlerinden ruh-u ilâhî üzere inen feyizler melekût muhiti nurlardan **Cebrail, İsrail, Mikail ve Azrail** adlı ve **arşı taşıyıcı nurlardan** geçerek kâinattaki bütün zîruh (*ruhlu, canlı*) mevcudat idrak ve icra, hayat, rızık ve ölüm tatmaktadır.

Nur süresindeki "**Nurun âlâ Nur**" yani, "**nur üstündeki nur**," ilâhî beyanına gelince, üstte kalan nur. "**Nuru Muhit**"e yani "**Kühü Zat**"a
ve
altta kalan nur, "**Nur-u İlâhî**"ye yani "**Ruh-u İlâhî**"ye
işaretir, ki muhat (*ihata olunmuş*) tır.

Nur Süresindeki, "**Allahu nurus semavatı vel ardı**," âyeti, **semavat ve arzın aslı ve kühü Allah** olduğunu öğretmekte yani bu âyetteki nurun, "**Nur-u Muhit**"e işaret olduğu bilinmelidir.

Mekke'de Hz.Muhammed'e görünen Cibrail, **muhit-i Cibrail nurundan** beliren bir nokta-i mümessileden ibarettir. Netekim Cenab-ı Muhammed de Muhitî ilâhî ruhtan beliren en mükemmel bir nokta-i mümessile diye bilinmelidir.

Vücut şerhi için, akl-ı külden inen bu birkaç kelime ancak söylenebilir. Cenab-ı Hakk alem-i manada ilâhî icraatını göstermesi ve kuluna temaşa ettirmesi suretiyle şuhut ile ancak o an için akıl kurban ve hayran kalarak o sonsuz ilâhî icra ve icattan bir şemme alabilir ve illâ felâ.}

Bundan dolayı "**Ruh-u İzafi**"ye, "**Zatu's Sudur**" denir, ki Cenab-ı Hakk ile kâinatta ne varsa cümle mahlûkata âmir, mürebbi, hâkim ve mutasarrıftır.

Azizandan Cenab-ı Mevlana Celâleddini Rumî'nin Mesnevî'si veya Muhyiddini Arabî Hazretlerinin Fusus'u gibi ilâhî eserleri okunursa hulâsatülhulâsa öğrenilecek şudur: Cenab-ı Hakk bütün mevcudatı kendi nurundan (*varlığından*) var etmiştir. **Kendi Nurundan teşkil edip vucuda getirdiği, evvelâ Muhit-i Muhammed ruhu**

veya "*Muhit-i Muhammed Nur-u alemi*" dir ve bu Nurdan kâinatta ne var sa ruhanî olsun, cismanî olsun bütün mahlûkatı teşkil edip vücuda getirdi.

Yani **görünen mevcudatın aslı Cenab-ı Haktır**, Yokluk değildir, yok yoktur var olamaz, var da yok olamaz. Var olan Cenab-ı Hakk'tır, herşey ondan hâsıdır.

Muhit-i Muhammed ruhunu Cenab-ı Hakk, Ruhum dediği için ("**ve nefahtu fihi min ruhi**" sırrı) Cenab-ı Hakka muzaf bu ruha "**Ruh-i İzafî**" denildiği ve aleminin ilahi olduğu yukarda söylenmiştir, ki bütün **rububiyet** ve **uluhiyyet** sırlarını câmi'dir. Bütün **mahlûkata Hakk ile** âmir, hakim ve **feyyazdır** diye yukarıda söylendiği gibi bir daha tekrarlanır.

Cenab-ı Hakk yarattığı her bir şeyden bir ilâhi ismiyle görünür, mesela **Güneşten "En Nur"** ismi ile görünür yani Güneş "**En Nur**" ilâhî isminin suretidir.

Cenab-ı Hakk, **nebatlardan** ve bu cümleden **ağaçlardan "Er Rezzak"** ismiyle görünür, yani nebatat ve eşçar (*ağaçlar*) Cenab-ı Hakk'ın "**Er Rezzak**" isminin suretlerinden birer surettirler.

Cenab-ı Hakk, **madenlerden "El Gani"** ismi ile görünür, yani madenler Cenab-ı Hakk'ın Gani isminin suretleridir.

Cenab-ı Hakk **zuhur** yapmış bütün **esması** ile ("**celalî**" ve "**Cemali**") **insandan** görünür, bütün ilâhî esması da Cenab-ı Hakk'ın ismi camii olan Allahu Ekber ismine tabidir.

Bundan dolayı **Âdem (İnsan)**, "**Allahu Ekber** isminin suretidir. Yani Hakk'ta fani ve Hakk'la baki olan ademin (insanın) ismi ilâhîdir. Allaha muzaftır.

Bundan dolayı Cenab-ı Hakk Kur'anı Keriminde (**Bakara Suresi 34. Ayette**), "**Fekulna lilmelâiketiscudu li Âdeme fesecedû illâ iblise ebâ vestekbera ve kâne minel kâfirin**, yani; **biz meleklerle Âdeme secde ediniz dedik, secde ettiler, yalnız şeytan etmedi, yüz çevirdi kibirlendi ve kâfirlerden oldu.**"

Bu ayette Cenab-ı Hakk, "**Âdeme secde ediniz,**" dedi, "**Allah'a**" demedi. Sebebi, Âdem, Allah isminin suretidir. **Âdeme olan secde, Cenab-ı Hakk'a muzaftır**. O halde Hakk'ta fani ve Hakk ile baki kâmil insanların isimleri Cenab-ı Hakk'a muzaftır, ilâhîdir; onların isimlerini zikir Cenab-ı Hakk'ın ismini zikir olmuş olur. Hakk katında böyle kabuldür.

Bu hakikati, Cenab-ı Muhammed, "**Zikru Âli İbade, yani, Ali'yi zikir ibadettir (Buhari şerif Babuz-zal)**" buyurmakla talim buyurur ve "**Beni gören Hakk'ı gördü**"

Hakikatini kalb gözü mâliki canlara beyan buyurmaktadır.

Bu hakikate işareten Hz.Mevlana Celâleddini Rumî Mesnevide, **"Azizanı Hakk'tan gayrı diye bakıp bilenler bu bakış ve biliş kendilerinde İblisten kalma bir mirastır,"** buyurmaktadır.

Ayrıca, Mevlana Celâleddin Hazretleri, münkir olanlara karşı şu ikazı da yapmaktadır, **"Nasıl Ay gökte mahreki üzerinde seyrinde devamda ve nurları ile etrafı aydınlatmakta lâmi ve satı bulunuyorken yeryüzünden ona bakıp havlamağa başlayan köpekler, onun yüksekliğine erişmeleri ve onun satvetli haline mani olmaları muhal bulunuyorsa gönlü de ilâhî ruh ile zinde ve ilâhî kemalata sahip olmuş ekmelül kâmil bir mürşidin yeryüzü insanlarına irfan envarını yayması ve nasibedar olanlarına feyizler sunup onları ihya etmesi hususundaki manevî, yüksek, himmetli ve âli cenap haline, Allahı kısır akıllarına göre tahdit eden münkirlerin inkâr ve itirazları bir güna tesir yapamaz ve onun o âli halini gideremezler."**

Hız.Mevlana ayrıca, **câmiül esma mazharı olan âdemin her şeyi kendisinde mevcut bilmesi ve "ruhu insanî"sinin Musa "aklu muadı"sının Harun mesabesinde bulunduğunu ve Firavun mesabesinde olan "ruhu hayvani"si ile Haman gibi olan "aklı maaşı" ile mücadele edip onları kendisine muti etmesi ve vücudunu emniyete alması ve nefsin tanıması gerektiği ve Hakk'ın celâli esmasından cemâli esmasına sığınarak Hakk ile sulh-u ebedi yapması gerektiğini öğretmekte ve Firavun ve Haman mesabesinde olan ruh-u hayvanisine ve akli maaşına galebe için asaya yani ilm-i ilâhîye muhtaç olduğunu anlatmaktadır.**

Cenab-ı Hakkın Kur'an hakikatlerini açan ilâhi bilgisini, vârisi ilmi nebî olan evliyauallahın kalblerinden ilham-ı Rabbani ile indirdiğini bilmek lazımdır.

{"Akli muad", kalbde beliren bir nur olup aslı olan Allahı düşündürüp tanıtır.

"Akli Maaş", vücudun barınma, giyinme, yiyip içme ve geçinme hususlarını, rahat-u huzurunu düşünür.}.

Yine Hz.Mevlana, Mesnevi'de, **"Hakk'ta fani ve Hakk ile baki olup ruhu ilâhî ile zinde olan yani ilâhî aleme ("zati Baht alemine") kadem basan bir gönülün sözü ve icrası Cenab-ı Hakk'ın sözü ve icrası bu gönlündür ,buyurur.**

Şu kadar ki, gönül, künhü zat yani Vacibü'l Vücut alemine kadem basamaz. Yani Vacibü'l Vücut feyzini Cenab-ı Hakk Ruh-u İzafiye ve onun ile zinde olan gönüllere sunmamıştır. Vacibü'l Vücut aleminde gizli kalıp zuhur yapmamış esma-ı mümtenia feyzlerinden nasib almamışlardır. Bundan dolayı künh-ü zat aleminden bilgimiz yoktur. Bu sebeple Cenab-ı Muhammed bizleri Künh-ü Zattan ve Azamet-i Hakk'tan bahsetmekten men buyurmuştur.

O halde Hakk'ta fani ve Hakk ile baki **bir insan-ı kâmil ile görüşülmedikçe, "Hakikati İnsan" nedir,bilmek mümkün olmaz.**

(Maide Suresi 35. Ayette) "**Vebtegu ileyhîl vesilete,**" sırrı yani "**Kurb-u Hakk ve likası için vesile isteyiniz**".

"**Vesile**"den murat, hali hayatta olan mirac yapmış, Hakk'ı görmüş ve irşat için halka dönmüş, zamanın mürşid-i kamilidir. Zira "**Hakikat-i İnsan**", **Cenab-ı Hakk'tır**.

Bu nokta için Cenab-ı Ahmed Süreyya Emin divan-ı Şeriflerinde
"Bürün yahut ki yut Kur'anı amma iş biter sanma
Ol iş bitmez mülakat-ı reisü'l mürşidin ister"
 buyurmaktadır.

"**İş biter sanma**"dan murat, **Cenab-ı Hakk'a vusul sırrı, elde edilmez**, demektir. O halde teslik hakkı yani Hakk'a götürmek ve murada erdirmek hakkı, hali hayatta olan bir velînin olduğunu kat'iyen anlamak lâzımdır.

Hakk'a vusul için insana üç şart lazımdır:

1. **Müslüman olmak**, Allahın birliğine ve Cenab-ı Muhammedin peygamberliğine inanmak,
2. Cenab-ı Hakk'ın ezel ilminde **velayete namzet** bulunmak,
3. Hakk'a vâsıl olmuş bulunan ve **hali hayatta olan bir veliyullah ile mülakat etmek** ve onun rehberliğinde manevî yolda yürümek (*Hakk'a vusul suretiyle*).

Kur'an-ı Keriminde Cenab-ı Hakk'ın buyurduğu "**Vebtegu ileyhil vesilete**" yani "**Kurbu Hakk ve likası için vesile talep ediniz**" sırrı.

Burada "**vesile**"den murat, **Vasıl-ı Hakk** olmuş, miraç yapmış ve irşat için Hakk'tan halka dönmüş "**Mürşid-i Âm'a**" işaretir.

Tekrar olunur, Hakk'a vasıl olan bir zat Cenab-ı Muhammedin şu iki emri,

1. "**Mutu kable en temûtû, yani ölmeden önce ölünüz.**" (Hadisi şerif)
2. "**tehallemu biahlâkillahi, vettassıfu bisıfatillahi** yani **Allahın sıfatı ile muttasıf ve Allahın ahlâkı ile mütehallık olunuz.**" (Hadisi şerif) ile mütehakkıktır. Mütehakkık olmayan mürşidi kâmil olamaz.

"**Ölmeden önce ölünüz**" sırrı ile **mütehakkık** olmak için;

- Cenab-ı Hakk'ın kalbi insanda **sohbetini açma**
 - **ilâhî esması** Saltanatını tanıtmayı,
 - kalbte "**Kûbra Mahkemesi**"ni açması,
 - **haşr u neşr** ve **mizan sırlarını** fiiliyatta öğretmesi
 - ve sırrı kıyam olan "**Elhamdülîlahi...**" suresinin esrarını icraat ile öğretmesi icap eder
 - ve sırası ile fena **fillah** ve **bekabillah** sırlarını ona asan kılıp **miraçtan** nasip vermesi,
 - insanın **tahtı temkine** oturması ve **tacı telvini** giymesi
- ve böylece,

(Kamer Suresi 55. Ayet) "**Fi maka'dı sıdkın inde melikin muktedir**" sırrı ile mütehakkık olması icap eder böylece nefis kâmil olur ve (Fecr Suresi 27-28-29. Ayet) "**ya eyyetühen nefsul mutmainne ircii ila rabbike râdiyyeten mardıyyeten fedhulî fi ibadi vedhulî cennetî.**" sırları ile mütehakkık olmuş bulunur.

"**Mutu kable en temûtû**" sırrına ermeyen "**fedhuli fi ibadi**" sırrı ile mütehakkık olmaz yani Cenab-ı Hakk tarafından muhles kulları âdadına kabul edilmez ve fakr sırrından hissemend olmaz.

"**Vettasifu bisıfatillahi fetehalleku biahlakillah**" sırrı ile de mütehakkık olmayan "**vedhuli cenneti**" sırrı ile mütehakkık olmaz ve cennetu'z zâta giremez ve mahbubiyet makamına eremez.

Bu sırlar hangi gönülde açılmaz ve gönül Cenab-ı Hakk'ın sohbetine mazhar olmak devletine ermez ve "**tercemani lisanu'l kıdem sırrın**" dan nasip almazsa asla müşidi kâmil ve "**Mürşidi Âm**" (*umuma mürşit*) olamaz ve böylece gönül (Tin Suresi 1-2-3. Ayetler "**vettini vez zeytuni ve tûri sînîne ve hâze'l beledi'l emin**" ayetinin sırrı ile mütehakkık olamaz.

"**Vet tîni**", gönlün şariat ile âmil ve mâmur olması,

"**Vez zeytuni**", gönlün hakikat ile müşerref ve mükerrem olması

"**ve tûri sînîne**", gönlün sohbeti Hakk'a mazhar olması

"**ve hazel beledil emin**", gönlün kemâlât-ı ilâhîye-ye sahip ve emin olması ve böylece "**Allahu Ekber**" isminin cevheri esrarına sahip bulunması manasınadır.

{Sırası gelmiş iken **Pençei âli âbâ** için şu birkaç sözün ilavesi yerinde görülmüştür:

Muhit-i Nur-u Muhammed yani **Ruh-u İlâhî**, "**Akl-i Kül**" ve "**Nefs-i Kül**" kemâlâtına sahiptir.

"**Akl-ı Kül**", mükevvenattaki bütün mahlûkatın ukûlunu camidir. Muhiti icra ve idrak kemâlâtına bu sahibiyetinden Hakk'ın icra yed'idir ve kadiriyyet sırrına sahiptir.

Yeryüzünde akl-ı külün en mükemmel nokta-i mümessilesi son Peygamber **Cenab-ı Muhammededir**.

"**Muhit-i Nur-u Muhammed**" bütün mevcudatı yed'i sahibiyet ve rahmetinde bulundurduğundan, "**Sahibu'r Rahman**" sırrına sahiptir.

"**Nefs-i Kül**", mevcudatın nefislerinin cami ve nefis kemâlâtına sahiptir. Muhiti arzu ve irade kemâlâtına sahibiyetinden Hakk'ın iradesi yed'idir bundan dolayı "**kahiriyyet**" sırrına sahip ve maliktir.

"**Muhit-i Nur-u Muhammed**" bütün mevcudatı kabza-i tasarrufu temellükünde ve muâvenet (*yardım*)i, adalet ü nusrat (*Cenab-ı Hakkın ruhani yardımı*) ı ikramlarında

bulundurup onlara muîn (*yardımcı, iane eden*) bulunduğundan "**Gavs-ı Azam**" sırrına sahiptir.

Nefs-i Külün yeryüzünde en mükemmel nokta-i mümessilesi **Hız.Fatımatu'z Zehradır.**

"**Nur-u Muhammede**",
 "**Nur-u Celâlet**", "**Nur-u Melâhat**", "**Nur-u Fahamet**", "**Nuru Besamet**" ve "**Nuru Beşâset**" isimleri verilir.

Bu nurların yeryüzünde en mükemmel mümessilleri **Pençei âli âba** olup

Nur-u Celâleti	Cenab-ı Muhammed,
Nur-u Melahatı	Cenab-ı Fatımatu'z Zehra,
Nur-u Fahameti	İmam-ı Ali,
Nur-u Besameti	İmam-ı Hasan,
Nur-u Beşâseti	İmam-ı Hüseyin

temsil ederler. Zamanların sahipleri, kümmelini zatî evliyaullah,

"**Nur-u Muhammedin**"

"**Akl-ı Kül**"

"**Nefs-i Kül**"

"**Sahibu'r Rahman**"

"**Gavs-ı Âzam**"

sırları kemâlâtından hissementtirler.

Mükevvenatta akıl, emr u tedbirle ve nefis, irade ve tasarruf ile memurdur. Mükevvenatta her ruhun akıl ve nefisten karınca-kaderince tâbirince nasibi vardır. Vücut-u insanda, irade ve tasarruf kalbte, idrak ve icra dimağdadır Onun için kalb arş ve dimağ, kürsi mesabesindedir.

İnsan gülden de nazik ve fakat pek kavi ve hoş kokuludur. Güle gül kokusu yakıştığı gibi insana da edep ve ilim yakışır. İşte Şah-ı velayet Hz.İmam-ı Ali'nin "**İnsanın şerefi ilim ve edep ile, mal ve nesep {soy} ile değildir.**" buyurduğu budur.

Her şeyi yakıştığı yere koymak **adalettir** ve koymamak **zulümdür**. Din inciltmemek ve incinmemektir.

Şerrin değil hayrın mazharı olan insan cehennemî değil cennetîdir.

Şer, Allaha ve peygamberlerine inanmamak, kendisi ve başkaları için muzır işler yapmaktır.

Hayır, Allah'a ve peygamberlerine inanmak, emirlerine dikkat etmek, kendisi ve başkaları için hayırlı işler yapmaktır.

Hayırlı insan, içki, afyon ve eroin ile akıl cevherini gidermez ve dolayısıyla fuhuş, sirkat, darp, cerh ve katl,.. gibi fitne, hıyanet, kin, garaz ve haset.... gibi fena

huylara kapılarak şer işlerle insanlığı inciltmez; hayırlı ve iyi yardımlarla herkese saadet sunucu olur.

Doğruluğu görmede, söylemede, müdafaada uyanık ve korkak değil cesurdur.

Poker, **kumar ile** eğlenmez, ilâhî ilim ile aslı alemine yani ilâhî aleme rücû etmek ve o ilâhî aleme kalbolmak için ruhî ve sırrî neş'e verici irfan dolu sohbetlere talip olur, bir sözle haram işler işlemez, helâl işlere ve lokmaya ragıp olur, eğri ve hain olmaz, doğru ve sadık olur.

Cimri ve kibirli, kurumlu ve haris ve tamahkâr olmaz. Cömert, mütevazî, zalim değil âdil ve kanaatkar olur.

Riya ve yalana meyli olmaz, ciddiyet ve doğruluk şîârı olur.

Vehim, vesvese ve **cehlin** ızdırap, korku ve karanlıklarında kalmaz, selâmet ve emniyet içinde selim ve emin bir kalbe sahibiyetle ebedi mes'ut, münevver ve başkalarını da bahtiyar edecek bir durumda bulunur.

Cehennemî nebatın yaprağı olan **tütünü içip** kerih kokular yaymaz, vücudunu içli, dışlı temiz tutar. Siması beşûş ve mütebessim nur saçıcı bir melahat içinde; aslının celâlet ve fahameti sima ve tavrında belirmek suretile, vekar ve izzeti ayan olmak hali ile, sözü irfan şerbeti içirir ruh ve akılları irfan neş'eleri ile diriltmek kemâli ile...

Her mümin hergün "**Allahümme salli âlâ seyyidina Muhammedin ve alâ âli seyyidina Muhammed,**" yani, "**Yârabbi sen seyyidimiz Muhammede ve Seyyidimiz Muhammedin âline yani sırrı ilâhîsine Hakkal yakın bilmiş enbiya ve evliya gibi vâsıl ve kâmil ve ayne'lyakın bilmiş mutmain, mütteki ve nâki; ilme'lyakın bilmiş salih kullarının kalblerine lütfen ve tenezzülen lutfu selâmlarını, cûd ü ihsanlarını mertebelerine göre derece derece olmak üzere yani celalet ve fahamet sekinet ve adalet ve afv ü rahmet feyizleri şeklinde inzal buyur.**" temennisini yapmalıdır. Kendisine manevî bir borç ve saadetine vesiledir.

Allah şer işleyen habis ruhu Kur'anı Keriminde "**kelime-i habise**" ifadesi ile tanıtır ve yerden celâl ve kahr rüzgarlarıyla kökü kopmuş habis bir ağaca benzetir. Yani habis adamın kökü mesabesinde olan gönlü Cenab-ı Hakk'ın cemali esmasından feyz alması hali kesilmiş celâli esmasının tesirati altında kahrî ve celâli havasında kararsız ve perişan kalmıştır.

Cenab-ı Hakk'ın celâli esmasından cemâlî esmasına sığınmak her müminin şiarıdır. Cenab-ı Hakk, tayyip ruh-u insanîyi Kur'an-ı Keriminde **kökü yere sabit, ve dalları asumana yükselmiş bir ağaca** benzetmekte ve **tayyip** kelimesi ile ifade buyurmaktadır. Yani **tayyip şecere** gibi olan kamil insanın asıl ve kökü olan ruhu insanisinin yani gönül noktasının sabit olması ancak asıl deryasiyle temasa geçmesi ve kalbi içinde Hakk'ın sohbetini duyması ve bu ilâhî denizin ahlâkı ve sıfatıyla mütehallik ve muttasıf olması ile veya bu derecede Allaha bir yakınlık bulmasa bile

daima Cenab-ı Hakk'ın cemâli esmasının ilhamlarına mazhar olması suretiyle mümkün olacağını talim buyurmaktadır.

Şu halde, **Pençe-i Âli Abaya** ve sırlarından olanlara muhabbet **şecere-i tayyibe** ve mübarekeden maksut ne idüğünü anlamaya ve Kurban-u Hakk ve likasından hissement olmaya vesiledir.

Şecere-i mel'une ve **habise** ise, Yezid'e ve onun gibi fena tıynette olan ve **Pençe-i Âli Abaya** ve sırlarından olanlara muhabbeti olmayıp hıyanet edenlere işaret oluymeyli olanlar ebedî bedhahtırlar.}

Hız.Süreyya'nın muzmer-i zâtîrefika-ı muhteremeleri Hız.Hatice-i Şerîfe Atiyyetullah hanımefendidir *(ki aşere-i mübeşşereden Hız.Sait ve Halit ibni Velid torunlarındandır)*

Muzmerî Zâtî diye Cenab-ı Hakk'ın aşkından belirip Cenab-ı Hakk'a cezbeden hüsün ve simaya denir.

Hız.Muhammedin muzmer-i zâtîsi Ebubekir-i Sıddık Hazretleri ve Mecnunun Muzmer-i zâtîsi de Leya olduğu gibi. İşte bundan dolayı Hız.Süreyya'nın muhterem refikaları Hız.Hatice Atiyyeullah intikal edince Hız.Süreyya'da Cezbe-i Rahman zuhura gelip derhal Posta ve Telgraf Nezareti meclisi idare âzâlığından istifa ederek dört sene bir müddetle emsali görölmemiş bir riyazatta bulundular.

Bu riyazet şeklini anlamak için Hız.Süreyya'nın dört sene her gün sâim *{oruçlu}* bulunduğunu ve her iftar vaktinde içtiği ve yediği 250 gr.mı geçmemek üzere suda pişmiş pirinç, fasulye... gibi şeyler olduğunu ve zevkli günlerinde üçyüzbin ve zevksiz günlerinde ise yüzyetmişbin "**Allahu'l Kahhâr**" ismini zikrettiğini ve geceleri iki saat kadar ancak uyuduğunu, ferâizden başka nevâfile de devam ederek ibadet eylediğini düşünmek kâfi gelir.

Hergün, insan birkaç yüzbin "**Allahu'l Kahhâr**" ismini nasıl zikredebilir? Ne zaman ve ne de insan gücü itibarıyla mümkün yani muhal ender muhaldır, tabîî düşünce-sine karşı cevap şudur: **Yüksek riyazet yapan evliyada vücut zikri zuhur eder, dil değil, vücut zâkir ve dinleyicidir.** Bu tecelliyata mazhar olmayan bunu akıl mertebesinde gayr-i mümkün diyeceği tabii ise de bu hal, manevî olan salıkların fiilen malumu ve tasdikidir.

Terk-i dünya, terk-i ukba, terk-i hesti ve terk-i terk halleri ile mütehakkık olan Hız.Süreyya 1 Teşrini evvel (Ekim) 1319 dan, tarih-i intikalleri olan 1339 senesi Nisanının ilk günlerine kadar geçen kemâlât devresindeki hayatı mecazileri içinde gıdalarının ne olduğunu anlamak için son günlerinde 24 saatte suda haşlanmış bir rafadan yumurtası olduğunu söylemekle iktifa edilir ve buyururlardı, "**Fart-ı riyazetten midem fazla kabul etmez.**" Bu hâle rağmen merdivenden inerlerken gıcırdadığını ve kametlerinde bir iğrilik bulunmadığını söylemek zindelikleri derecesini ifadeye kâfi gelir. Dik ve keskin bir nazara, fasih bir lisana, celâlet ve celâdetle mütemayiz bir beyan ve tavr-u edaya sahip idiler. Zahir ve batın şifaya

muhtaç olanlara hayat ve ilâhî ilim sunarak ve bahşederek manevî evlâtlarını ihya edip onları medyûn u şükran ederdi.

Hiz. Süreyya'nın yüksek manevî sohbet ve irşatlarından bîhakkın hissement olanlar arasında Hafî, Sarî Er Hüsnü Ceyhun, Lütfü Gerçek ve ben Mehmet Ali Özkardeş'in zikredilmesi bir vazife bilinmiştir. Hafî, Hüsnü Ceyhun ve Lütfü Gerçek vefat etmişlerdir. Güzel hatıra ve sohbetleri kendilerini sevenlerin kalblerinde mahfuzdur.

Kadın manevî evlâtlarından Naciye Karatekin, Zeynep Birkan, büyük ve küçük iki Fahriye ve Begâm Özkareşdeş'tir. Naciye Karatekin, Zeynep Birkan ve Fahriyeler vefat etmişlerdir.

Hiz. İmam-ı Ali buyurur, **"Evlâtlarınızı yaşadığınız zamana göre değil, onların yaşayacakları zamana göre yetiştiriniz."**

Hiz. İmam-ı Hasan ve Hiz. Hüseyin'de görülen ilahî seciyye ve mezâyâ Hiz. İmam-ı Ali'nin elinde nasıl yetiştiklerini ispata kâfidir. Hiz. Hüseyin'in 30 kadar eli silâh kullanan İmam-ı Ali kanından olan refikleri ile Yezidin 4000 kişilik mızraklı, oklu ve kılıçlı kuvvetine karşı 4 gün nasıl çarpıştığını ve âli şanına layık bir celâdet ve azamet ile Kербela'da izhar-ı satvet eylediği malumdur. Kılıçlı, mızraklı ve oklu kuvvetlere karşı çarpışmayı İmam-ı Ali Hazretlerinden öğrenmemiş olsaydı İmam-ı Hüseyin Hazretleri Kербela'da o büyük yararlığı nasıl gösterebilirdi. Demek ki zamanın ilim ve kuvvetlerine göre gençliğin hazırlanması icabeder.

Yine Hiz. İmam-ı Ali buyurur, **"İnsanın şerefi ilim ve edep iledir, mal ve nesep (soy) ile değildir."**

Tekraren söylenir. Yani peygamberin veya velinin oğlu veya torunuyum, zengin adamın evlâdıyım diye bakmamalı, kendi zati meziyyetine dikkat edilmelidir.

Bu cümleden Hiz. Süreyya buyurur, **"İki oğlum oldu biri Dr. Fuat Süreyya Paşadır, tıp tahsilini İstanbul'da yaptı. Diğerî Münir beydir. Galatasaray mektebini bitirdikten sonra Lozan'da yüksek Hukuk tahsilini yapmıştır. Zamana göre gençliğin yetiştirilmesi bir memleket borcudur."**

Dr. Fuat Süreyya Paşa Kadıköy'de Moda taraflarında oturmuş ve senelerce memleketimiz insanlarından hissesine düşenlerin hastalık ızdıraplarına derman olmuştur. 1939 senesinde vefat etmiştir.

Münir Beye gelince Bern ve Madrid maslahatgüzarı olmuş Atina ve New York başkonsolosu olmuş, en son vazifesini de Hariciye Protokol Umum Müdürü sıfatıyla görmüş ve 1932 de vefat etmiştir. Hâlen hayatta Dr. Fuat Süreyya Paşanın Kudret İsfendiyyar Bey ismindeki oğlu vardır. Makine mühendisidir, tahsilini Almanya'da yapmıştır. Hiz. Süreyya'nın torunu olan bu zatın Ahmet Bey isminde bir oğlu olmuş kimya mühendisi yetişmiş ve evlenip Fuat Emin adında bir oğlu olmuştur ki Hiz. Süreyya'nın torununun torunudur. Ahmet Bey hâlen 35 yaşındadır.

Merhum Dr.Süreyya Paşanın Fatin Bey isminde bir oğlu daha olmuş, elektrik mühendisi yetişmiş ve 1957 de bekâr olarak vefat etmiştir.

Hariciye yüksek memurlarından merhum Münir Beyin Atiye Hanım isminde bir kızı olmuş, onun da Selçuk Hanım isminde bir kızı olmuştur. Hepsi yüksek tahsil ile müzeyyen ve mamurdurlar.

O halde bugün yeryüzü insanları dünyayı bırakıp başka seyyarelere sefer için hazırlanırken memleketimiz gençliğinin de o seviyede bir irfan ve kudretle yetiştirilmesi elbette bu memleketin borcudur.

Neden bu kadar açık bir lisan ile maneviyat dahi böyle açık yazılıyor ve öğretiliyor diye sorulursa cevap şudur: **Doğru bilgi, hayattır.** Doğru öğretilen bir şey için insan dikkatli olur, yoksa boşuna bir kibir ve uçup içinde kalır; taklit nedir, tahkik nedir bilinmezse nice ziyanlar karşısında kalınır.

Bu hususta Hz.Mevlana Celâlettini Rumi buyurur,
"Senin eline Hz.Ali'nin zülfikarı düşerse ne yapabilirsin, onu kullanacak Hz.Ali'nin bileği nerede? Hz.Nuhun gemisi eline geçerse ne yaparsın? Hz.Nuh gibi bir gemici nerede? Evliyanın ilmi eline geçerse ne yaparsın? Onların ilâhî ahlak ve sıfatı nerede? Bir sözle ucûb ve kibrinden geç ey kih kişî."

O halde Mesneviyi veya Fususu okuyup kendisini veli düşünen kibir ve ucupta kalmasın, taklidi bırakıp tahkike gayreti olsun. Bu da manevî makamattaki haller iyi bilinirse ve insan o haller bende yoktur diye anlarsa kibrinden ve ucubundan kurtulur, tehlikeye düşmez.

İşte bundan dolayı bu önsözümüzde, bu bilgi verilmekle bu gibi taklit yollarına sapmamak, ucub ve kibirden kurtulmak faydası sağlanmıştır. Elbetteki ehl-i basiret için pek büyük kârdır.

Bir de şu ilâvenin yapılması pek yerinde görülmüştür. **Evliyanın ilâhî bilgileri "Mağz-ı Kur'an"**dır. Bu bilgiye, faydasızdır, efsanedir, doğru değildir, diye düşünen söyleyen ve inkâr eden elbetteki ziyanda ve karanlık kalmıştır.

Hakikat-i insaniyesini anlamadan, nerden gelip gittiğini anlamadan ve öğrenmeden bu dünyadan (ki ilâhi irfan için buraya gelmiştir) cahil ve biçare gider. Ölümünden sonra karşılaşacağı korkunç hayat safhalarında şaşırır amma iş işten geçmiş olur.

Fani seyyarelere sefer için âşık olan, fen bilgileri ve kuvvetleri kanatları ile uçan insan bugün bu gayrette can feda edercesine çalışmak aşkına düşerse hayret etmemelidir. Zira Cenab-ı Hakk'ın Kur'anda buyurduğu şu; **"Biz insan emrine yerde, denizde ve gökte olan kuvvetleri müsahhar kıldık"** ilâhî buyurtusu eserlerindendir.

İnsanda elbetteki bu aşk zuhur edecektir. Şüphesiz şayan-ı takdir ve şükrandır. Şu kadar ki insan seyyarelere sefer etmekle kendisindeki fanilik sıfatını ref edemez.Halbuki evliya ilâhî aleme sefer ve anda Cemal-i Hakkı görmek suretiyle

yine bu halk alemine dönmekle Hakk ile Hayy-ı ebed sahibi oldular, fanilikten kurtulmuşlardır. Ne dünyada ve ne de ukbada kendileri için endişe ve korkuları kalmamıştır. Hakk'ın ebedî sulhuna mazhar olmuşlardır. ("**Selâmım kavlen mir Rabbir Rahîm**" sırrı) (**Yasin Suresi 58. Ayet**) Evliya daha bu dünyada hayat-ı cavidaniye (**lâyemud**) ve sermediyyeye (*sonu olmayan, sonsuz*) mazhar olmuşlardır.

"**İyi amma herkes veli olmaz**" sözüne de cevabımız şudur: "Herkes veli olamaz amma evliyanın ilmi ve hali inkar edilmez ise ve onlara dil uzatılmaz ise onların gönlü hoş edilmiş olur. Şefaatçi (olan) bu ilâhî taifenin ("**Ulâike hızbollah**" sırrı) (**Mücadele Suresi 22. ayet**) memnunluğunu kazanmak da az iş ve güzellik sayılmaz. Büyük bir iştir. İlâhî aleme kadar gidilmese bile aslı yani ilâhî alem için hasretlik duymak ve "acaba gidebilir miyim?" diye hayatta bir an olsun kaale almak en büyük bir sevdaya yönelmek olmuş olur. Bu hal ölüm olmaz, hayat olur. Ebedî hayatta, saadete bir hakikî namzetlik olur, az kâr mıdır? Doğru bir düşünce sırat-ı müstakimdir, hidayettir, demekle iktifa edilir. Zira doğruları seven doğrular ile haşır olur ve ebedî hayat saadetine mazhar olur.

Ehil ve nasibedar olanlara bu bilgiler sonsuz kıymetli ve ihya edici, olmayanlara da bir güna tesiri ve değeri yoktur. "**Emaneti ehline veriniz**" diye Cenab-ı Hakkın Kur'an-ı Keriminde buyurduğu sır budur. Yani maddi ve manevî bilgi ve vazifeler ehline verilmek adalet ve sadakat, verilmemek de hakikate ve doğruluğa zulüm ve hıyanettir.

H. Süreyya'nın muzmer-i zâtîsi refika-ı muhteremeleri Hatice Atiyyetullah olduğu için divan-ı mübareklerine Hatice Atiyyetullaha olan (**O simadan beliren**) ilâhî aşkı izhar ve ifade suretiyle riyazetlerinin 4 üncü senesi sonlarında 15 Haziran 1319 da başlamış oldular ve aynı sene içinde 1 Teşrin evvel 1319 da sohbeti Hakk'a mazhar olup menzil-i fakre erdiler ve erdikleri ilâhî makamâtı divan-ı şeriflerinde tarihleri sırası ile ilâhî bir lisan ile natık olmuşlardır. O halde Hakk'tan gelip Hakk'a rucu eden zati evliyaullahtan Cenab-ı Ahmet Süreyya'nın bu divan-ı şerifini okuyacaklar için ilâhî aleme rucu devletine mazhar olan zatî bu veliyullah ile bir kerre daha kahirîyyet ve kadiriyyet sırlarına sahibîyyetin ne manada olduğu fiiliyat ile tekrar bilinmiş olacaktır.

H. Süreyya buyurur, "**Bütün evliyaullah kendilerinde kudret tecelli ettikçe, kendilerinden kudret zahir olup bilinir yani kudrete tabidirler. Sultan Âbdülkadiri Geylanî ile bende ki hâle gelince; Kudret bize tabidir, arzu-yı ilâhî bizde böyle ileridir, bu mertebede zuhur etmiş velîlerin adedi yediye geçmez Bu zamanda "Gavsul Azamu'l Muazzam" ve "Sahibu'r Rahman" benim. Ekser zamanlarda zamanın sahibi velîsinde kutb-u vücud sırrı zuhur eder. Hz. Abdülkadir ile bende "Gavsü'l Azamul Muazzam" ve "Sahibur Rahman" sırları zuhur etmiştir. Bu sırların zuhuru enderdir. Üç, dört asırda bir böyle bir zuhur olmaktadır. Meşhudat-ı manevîyemize göre benden sonra benim gibi bir zuhur muhal ender muhaldır.) . Çünkü sona bir şey kalmadı."**

H. Süreyya divanında, "**Vücud-u mukaddesin mabudu yoktur.**" buyurur.

Bunun izahı şudur : Ruh-u İzafiye yani Muhit-i Nur-u Muhammede, "**Vücudu Mukaddes**" veya "**Vücudu Akdesü'l Mukaddes**" denir, ki biküllî Cenab-ı Hakk'ta mahvdir. Vücudu, sıfatı ve efali feyizleri (*kemâlât mertebelerinde*) biküllî Cenab-ı Hak'a muzaftır.

Bu alemde **tearuf**, kemâlât bakımından **Hakk'tan Hakka'dır**. Hakkî ve ilâhî alemdir. Halk alemi yoktur. ("Er **rahman allemel Kur'an**" sırrı) (**Rahman Suresi 1. ayet**) budur. Yani; **Rahman Kur'an öğretti**.

Burada Kur'andan murat: "**Vel Kur'anı ziz zikri yani zikreden Kur'andır**" ki, "**Ruh-u İzafi**"dir ve bir adı da "**Kalem**"dir.

Daha açık deyişle, "**Vücudu Mukaddes**" ismiyle görünme ve tearuf, Hakk'tan Hakk'adır. **Hakk'ın ise Allah'ı yoktur**. Allah olan kendisidir.

Ruh-u İzafi ile zinde gönül noktaları da bu sırdan hissementtir. Netekim İmam-ı Ali, "**Ene Kur'anun Nâtık** yani **nutk eden Kur'an benim**." buyurmaktadır. İşte vücudu mukaddesin mabudu yoktur sırrı budur.

Yani "**Cenab-ı Hakk lütfen ve tenezzülen her an ruh-u izâfi ile yani sıfatı zatıyyeti Cenab-ı Muhammediyye ile meşhudiyyeti dilek buyurmuştur**."

Bu görünme Hakk'tan Hakk'adır. Bu teşekkülde mahlûkat ve gayriyet mefhumları bir sözle ikilik mefhumları yoktur, vahdet alemidir, tamamen ilâhîdir, yani bu alemin mahlukattan ve misallerden tenzihi gerekir. Bu alemde ancak ilâhî kemâlât vardır.

Cenab-ı Hakk zuhur yapmış bütün ilâhî esmasının kemâlât feyzlerini ruh-u izafîye ve dolayısı ile ruh-u izafî ile zinde kümmeli ervaha (*ruhlar, canlar*) sunar (*buna, "zâtı baht mertebesi" denir*) ve fakat Vacibül Vücut olma feyzini sunmaz, sunmadığından Cenab-ı Hakk'a vücut, sıfat ve kuva (*kuvvetler, takat*) bakımından kemâlât feyizlerine muhtaç olmak durumu kümmeli ervah (*ruhlar, canlar*) için kemekân (*eskiden olduğu gibi*) dır.

İşte **Allah Allahlığını kimseye vermez sırrı** budur; ve fakat bu alem vahdet alemi olmasından bu alemin sakinleri Vacibü'l Vücut Hazretlerinin emriyle sırrı ulûhiyetten mütekellim olurlar. Zikirleri,

"**lâ mevcude illâ ene,**"

"**lâ mabude illâ ene,**"

"**lâ maksude illâ ene,**" dir.

Bu zikirleri Vacibül Vücut Hazretlerinin makbulü ve emriyledir. Zira bu alemde tearuf Allahın kendisinden kendisinedir. Bu aleme ermeyene bu alemin dini yasaktır.

Nitekim Hz.Ahmet Süreyya Emin buyurur:

"**Hangi din u mezhep ehlinden ola dinim yasak.**"

Bir sözle ikilik lisanı bu alemde şirktir. İşte bu sırra işareten

Hz.Süreyya buyurur:

**"Kim ki terk etmedi Allahı dilinden komadı
Ona müşrik denilir arif-i billah olamaz."**

İşte vücudu mukaddesin mabudu yoktur sırrı için daha bir iki söz ilâve edilmiş oldu.

Netekim Cenab-ı Ahmet Süreyya Emin Nur-u zat alemleri lisanından natık olarak şöyle buyurur:

**"Men neyim hiçem fakat manen neysem oyem
Fehm ü idrak etmedinse sözlerim teşrih edem
Vir kulağın aç gözün can yürekten dinle ki
Mucidi eşya ve alem nuru zat-ı mutlakam
Çeşm u gûş u dest u payı aşikan u arifan
Şey-i ahar zan edüp kanma Süreyya o menem
Halikin mahluku mahlukun acep Hallaki kim
Men oyum ki o ki menem aynem vücudem lâ cerem
Korkmazem hiçbir mekirden men ki hayrulamakirin
Her kelâmı söylerim asla tereddüt etmezem."**

Bir de Alemleri İlâhînin bir adı: **"Alemleri Ahfâ"**dır. Hz. Süreyya'nın {Ezahfa, Fakirü'l Hakir Elhac Ahmet Süreyya'ül Kadiri} başlıklı dervişane nutukları sırr-ı ahfa alemlerin ilahî lisanıdır.

Bir de Hz.Süreyyanın divanı şerifinde geçen:

**"Narı niranın Süreyya dehşeti hiçtir bana
Sormazam tahlîsi cana çare ve imkan nedir
Ehl-i narım ya ki cennet hep müsavidir bana
Herçi bad abada dalmışlar için niran nedir,"**

Veya

**"Bana istersen kâfir de zahid ben demem Allah
Esası ah u canım men anınçin men demem hiç ah"**

Veya

**"Zahida mefruz olan Allaha iman etmezem
Maye-i aslım esasım şana düşmez baş eğim"**

Veya

**"Yahu dediğim sözlere zinhar kapılma
Zira kalırsın ebedî havf u hatarda"**

Veya

**"Allah dediğin şeye Süreyya boyun eğmem
Terk eylediğim Allah için eyvah demez oldum"**

Veya

**"Tasarrufu kudret idam u icad işte iş anda
Anın ashabı baş eğmez bilin ahkâm-ı Kur'ana
Bürünmez kisve-i din u kitaba şol dil ashabı
Temellük eylemez zahid gibi eltafı sübhana"**

**Bundan çün nolur fetva verirse küfrüme zahid
Gülistan eylerim billah ko tıksın ka'rı nirana"**

gibi kelâmı dehşetaver ve muazzam önünde bilinecek şudur: Bu gibi kelâm, teslimiyet ve irfan makamâtının en yükseklerine eren veliyullahın lisanı olup bu ilâhî makamata ermeyenlere memnû ve erenler için Hakk katında makbul ve muteberdir. Bu hususu inkâr ve red ilâhî irfandan nasipsizlik olur. Sohbet-i Hakk'a mazhar olmayan bu birkaç açıklama satırını zevk ile anlayamaz. ("**Kim tatmadı bilmedi,**" sırrı.)

Bundan başka şu birkaç sözün daha ilâvesi büyük bir uyanıklığı mucib görülmüştür:

Hız. Süreyya'nın intikalleri tarihinden bir kaç ay evvel manevî evlâtlarından bir Mısır prensesi hanım, kendilerine şu ricada bulundu, "**Efendim, benim biri İstanbul medreselerinden yetişmiş İstanbullu ve diğeri de Camiül Ezher'den mezun iki hocam var. İstanbullu hocam sizin yüksek manevî sözlerinizi anlamadığından size karşı dil uzatıyor ve zındık mıdır, kâfir midir? diyor, ne olurdu ona manevî bir işaret gösterip onu delâletten kurtarsaydınız.**"

Hız. Süreyya prensese, "**İstihare yapılsın, Allahtan kimim sorulsun.**" buyurdu. Bunun üzerine Mısırlı prenses konağına dönünce şu ilhamı almış, "Ben neden İstanbullu hocama istihareyi yaptırayım, kendi Mısırlı hocama bu işi yaptırayım" ve 70 yaşındaki Yusuf Efendi adlı hocasına istihareyi yapmasını söylemiş. Yusuf Efendi Muhyiddini Arabi Hazretlerinin eserlerindeki tarifat dahilinde istihareyi o gece yapmış ve uykuya dalar dalmaz dili aşağıdaki cümleyi ve âyeti okuyarak uyanmış.

Cümle şudur, "**Es Süreyya sırrım min esrarillahi ve kemâlün min kemâllillahi femenihteda bihi ihteda yani Süreyya Allahın sırlarından bir sırdır ve kemâllerinden bir kemâldir ona ittiba eden (uyan) doğru yol bulur.**"

Ayet şudur, "**Femen a'rada an zikrî ve nahşuruhu yevmel kıyameti âma, yani kim zikrimden araz ederse onu kıyamette âmâ olarak haşr ederiz.**" O halde Süreyya ismindeki zikirden araz eden o isim "**Allahu Ekber**" isminin sureti olmasından Hakk'ın ismini zikirden araz etmiş gibi kıyamette ama olarak hasredileceğini Cenab-ı Hakk bu istiharesinde Yusuf Efendiye talim buyurmuş oldu. Yusuf Efendi bunları yazıp prensese verdikten sonra şöyle demiş: "Kızım, şimdi bana Hız. Süreyya'yı ziyaret vacip oldu ve prensesle beraber Hız. Süreyya'ya gidip elini öptükten sonra istiharesinde okuyarak uyandığı cümle ve âyetin bir suretini vermiş ve aynı gün fakirleri ben Mehmet Ali Özkardeş, Hız. Süreyya'yı ziyaret ettiğimden bana da o cümle ve âyeti yazdırıp cereyan-ı halden bilgi verdiğinden manevi yazılarım arasında sakladığım bu bilgiyi aynen burada yazmış oldum.

Bir de şurası bilinmelidir, ki Peygamberimiz Cenab-ı Muhammed bizleri, Hakk Teâlanın **kühnü zatını** ve **azametini** düşünmekten men buyurmuştur.

- **Vacibü'l Vücut olmak feyzi nedir?**
- **Kudret vücuda nasıl taallûk ediyor da vücut her şekli hali alabiliyor?**

Bu noktalar, **Vacibül Vücut Alemi** esrarındandır Cenabı Hakk bu sırlarından kullarına feyz sunmuyor. Nasıl ki, künhü zatında gizli kalan esma-i mümteniası feyzlerinden de kullarına sunup bilgili edinmiyor,

Azameti için feza sonsuzdur. Bu sonsuz meydanın sahibini vücut bakımından düşünmemiz beşer havsalamız dışı bir iştir. Sonsuz büyük demekle iktifa edilir. Zira Cenabnı Hakk bu şanın kullarına ispata muktedirdir. Biz kullar ise bunun aksini ispat edemeyiz.

İşte, memat ve hayat, zulmet ve ziya, yanlış bilgi ve inkâr, doğru bilgi ve ikrar, diğer deyişle iman ve küfür, fena ahlâk ve cehennem, güzel ahlâk ve cennet.... hepsi Cenab-ı Hakk'ın celâli ve cemâli esmasının âsarındandır ki hikmeti ve birliği nişanlarından olup her şey zıddı ile ilminde mevcut ve kudreti ile vücutta ayana koyup göstermekte ve öğretmektedir.

"Huwallahul kahhar velgaffar. Lehu mülküs semavatı velardı yuhyi ve yümitü ve hüve ala külli şey'in kadir - O kahhar ve gaffar olan Allah'tır. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. İhya eder ve öldürür ve O herşeye Kadirdir."

{Sırası gelmişken **Vahdeti Vücut** hakkında iki sözün ilavesi faideli görülmüştür:

Vahdet-i Vücutu red ve inkâr edenlerin red ve inkârı, anlamadaki noksanlarından ileri gelir. Yani **Vahdet-i Vücut** deyince **yaratılmış bütün mevcudatın** (*vücut ve kuvasının*) Hakk'tan hasıl olduğu ve hakikatte cümlelerin vücut ve kuvasının Hakk'a ait bulunduğu hakikatinin tasdiki anlaşılmalıdır ve fakat Cenab-ı Hakk'ın mutlak vacib vücudunu yaratılmış mevcudatın mümkün vücuduyla kıyas edilmekten tenzih edilmesi icab eder.

Kul vücudunu, Cenab-ı Hakk dilerse, **görünen vücut dalgası şeklinde** teşkil ve irae (*gösterme*) ye ve onu görme, işitme, söyleme, bir sözle bilme, anlama, öğrenme ve öğretme ve yapma kuvvetleri ile feyizmend kılmağa ve hayat sahibi yapmaya muktedir olduğu gibi onu görünmez vücut dalgası şekline koyarak hayat neşesi tatmaktan ve sözü edilen ilâhî kuvvetlerden feyizmend olmasından mahrum edebilir.

O halde Vahdeti Vücut ifadesinde **Vacibül Vücut, teşekkülü (ki Hakk'tır)** ve Vacibül Vücut'dan hâsıl **mümkün vücut teşekkülü (ki halktır)** anlaşılmak icab eder.

Hakk, zahir ve muhittir.

Halk ise, bâtın ve muhattır.

Yani

Hakk, halkı sarmıştır.

Hakk, dış ve vacib vücuttur.

Halk, iç ve mümkün vücuttur.

Vahdet-i vücud manasında halk vücûdunun da dahil olması halkın vücudu da hakikatte Cenab-ı Hakk'ın malı ve mülküdür. Yani Hakk'ın vücudundan gayrı,- halkın kendisine mahsus ve müstakil bir vücudu yoktur- hakikatinin anlaşılması içindir. O halde Vahdet-i Vücud ifadesinin Hakk ve halk sırlarının hakikatte Cenab-ı Hakk'tan görüldüğünü ve halk sırrının Hakk sırrına tâbi bulunduğunu *talim* eylediğini bilen elbette ki, vahdet-i vücudu münkir olmaz ve bu hakikati hakkel yakın bilen Muhyiddin-i Arabî Hazretleri gibi kümmeli evliyaya ta'n etmez ve onlara muhalefet etmez ve hakikat nuruyla münevver olmak devletinden mahrum olmaz,}

İhtar: Şunu da ilâve etmek lâzımdır, ki bu ön sözümüz *"Aklın derecelerine göre konuşunuz."* mealindeki Cenab-ı Muhammedin ikaz ve nasihati dahilinde idare-i kelâm edilmiş ve hakikat, marifet, tarikat ve şariat mertebesindeki akılların ilâhî alemden nasuta kadar vâki tenezzülâtı ve idrak kabiliyetlerindeki sonsuz ihatalı, ziyalı ve geniş halleri ile sonsuz, ihatasız, karanlık ve dar halleri kâle alınarak her çeşit anlatışlar yapılmışa dikkat edilmiştir. Mahz-ı lutf-u Rabbanidir.

Bir de **ruh hakkında** birkaç sözün söylenmesi yerin de görülmüştür. Cenab-ı Hakk Kur'anı Keriminde peygamberimize Ruh için soranlara, **"Rabbinin emrindendir söyle,"** buyurmaktadır. Yani **Ruh**, alemi emirden olup, gayre hayat vermekle **Cenab-ı Hakk tarafından feyizlenmiş** bulunmaktadır.

Ve yine Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde, **"ilmi az olanlar ruhu bilmez,"** ihtarını yapmaktadır.

Manası, *kullarından hangilerine fazla ilim Hakk verirse onlar bilebilirler.*

Ruh, kudreti ilâhiyyenin **mahal-i tecellisidir**. Meselâ Ruhu ekmel olan **Ruh-u izafî**, **"esrar-ı rububiyet"** ve **"esrar-ı uluhiyyetin"** mahal-i tecellisidir.

Esrar-ı Rububiyet diye ilâhî esmanın mükevvenattaki yani kâinatta mevcut ve mahlûk bütün ruhani ve cismani teşekküllerdeki tasarufları sırlarına denir.

Esrar-ı uluhiyet de ,her bir ism-i ilahiden görünen müsemmanın yani Cenab-ı Hakk'ın olduğunu zatından zatına ayan buyurması sırrıdır.

Halk aleminde bu **"esrar-ı rububiyetin"** ve **"esrar-ı uluhiyyetin"** ayan olduğu mahal de **"Ruh-u ilâhî"** ile zinde olan kümmeli ervah yani **büyük peygamberlerin ve büyük velîlerin insanî ruhlarıdır**. Bundan dolayı emr-i Hakk ile büyük velîler rububiyet ve uluhiyet sırları dilinden tekellüm ederler.

Meselâ, bir veliyullah **rububiyet sırrından** nâtık olduğu zaman bilfarz,

"Güneş benim ve güneşten sâdır olup eşya üzerine sâri olan hayat asarı feyizleri bendendir" der

ve **uluhiyyet sırrı** lisanından nâtık olduğu zaman, **Evvel u ahir u kerim benim, Hallaku'l müteâl benim - Evvel, ahir ve Kerem sahibi benim ulvî yaratıcı benim"** der.

Bu veliyullahın bu çeşit kelâmı ilhada veya şirke atfedilmeyip ilâhî tearuf icabı emri Hakk ile sudur da olduğu bilinip ikrar suretiyle aslımız olan ilâhî aleme rücu için himmetli olmak ve inkâr suretiyle hakikattan mahrum olmamak hususuna dikkatli bulunmak icap eder.

İhtar: Vası-ı Hakk olmadan, "sırr-ı rububiyet" ve "sırr-ı uluhiyyet" lisanları ile tekellüm yasaktır. Manevî edebe dikkat etmeyen cezalanır.

Hz.Süreyya şuhud-u hakikî sahiplerinden olup "**Akl-ı Kül**" makamına (*ki celâlet ve fahamet mertebeleridir*) sahiptir. "**Hakikatü'l Hakayık**" ve "**Kitabü'l Vücut**" sahip ve malikidir. Hakikatül Hakayıkın mercii, **Vacibü'l Vücut Hazretleridir**.

"Yemhullahu ma yeşa ve yüsbit - Allah dilediğini mahveder, dilediğini tespit eder" (Ra'd Suresi 39. ayet) âyeti sırrı ile mütehakkıktır.

Yine Hz.Süreyya buyurur, "**Zatî evliyaullahın cesetleri toprakta kalmaz. Hz.Muhammed, Hz.İmamı Ali, Hz.Abdülkadir Geylanî ve ben böyleyiz; intikalimde cesedim kırk gün toprakta kalır, kırkinci günü gecesı sabah vakti ruhum, cesedime "gel bana" der ve cism-i maarruh olarak sair olurum.**"

Hakikaten Hz.Süreyya'nın intikalinden 19 sene sonra vefat eden oğlu Dr.Fuat Süreyya Paşanın tabutu aile merkadine konulurken Hz.Süreyya'nın tabutu açıldı ve bakıldı tabut bomboş ve tertemiz görüldü.

İslâm dini celilini, namaz ve oruç..... gibi birkaç feraizi (*Allah'ın farz kıldığı ibadetler*) eda borcu ile tahdit etmek isteyenler ve onu manii terakkidir diye düşünenler veya onu kendilerine lehte veya aleyhte siyasî maksatları için alet etmek isteyenler ve bu dini bütün hakayıkı ile Hakk ile hakkal yakın bilmiş olan evliya-ı izam hazeratına dil uzatp onlara karşı istihza cinayetini kendilerine âdet etmiş olanlar bilmelidir, ki Kur'an ve evliya, siyaset fırıldaklarından tenzih edilmelidir.

Kur'an, Allaha karşı olacak itikat bilgilerini vermiş ve Hristiyan dinindeki **baba, oğul** ve **Ruhü'l Kudüs** gibi üç şahıs olarak düşünülmesinin **bâtıl olduğunu öğretmiştir**.

Zira bu üç şahıs **birbirine tâbi ve muhtaç değilse**, üç Allah olması lâzım, ki **Allah birdir** hakikatine **muhaliftir**;

yok bu üç şahıs **birbirine muhtaç ve tâbi ise**, **muhtaç ve tâbi olan Allah olamaz**. O halde bu düşünce de bâtıldır.

O halde bu teslisin butlanı (*batıl olma, boş ve abes olması*) böyle aşikâr olduktan sonra Hristiyan dininin mensupları anlamalıdır, ki hilkat aleminin teşkilâtında,

"baba", Kaleme yani **Ruhi ilâhîye**,

"oğul" da ilâhî zaman tertibine göre görünen peygamber ve evliya ve daha **görünecek evliya gönül noktalarına** işaretir.

"**Ruhül Kudüs**" de **Cebraîl'e** yani Peygamberlere ilahi tebligatı yapan melâikeye işarettir.

Ruhu ilâhî teşkilâtı, melâike teşkilâtı, enbiya ve evliya, ilâhî kemâlâta sahibiyette Vacibül Vücud Hazretlerine muhtaçtırlar. **Cenab-ı Hakk, baba, ana, oğul, evlât ve karı ittihaz etmemiştir.** Vacibül Vücud alemi teşkilâtında böyle tertibler yoktur. Binaenaleyh Cenab-ı Hakk mahlûkatı için düşünülen baba, ana, karı evlât gibi halkî teşkilat ve tertibatının istilzam ettiği doğmak ve doğurmak hallerinden münezzehtir, **birdir, şeriki ve nazırı ve küfvü yoktur.** İrade birdir, Cenab-ı Hakk'a aittir.

"**Kıyamete yakın İsa Aleyhisselâm yer yüzüne yine gelecektir**" den maksat, bu hakayıki iki kere iki dört **doğru anlaşılıp tasdik edilmesinden** ibarettir,

"**Kıyamete yakın Mehdi gelecektir**"den maksat da, Cenab-ı Hakk'ın bütün yeryüzü insanları kalblerinde "El Hadi" ismiyle görünüp **hidayet-i umumiyenin zuhura gelmesinden** ve tecelli etmesinden ibarettir. Bu zaman da pek yanaşmıştır.

İslâm dininde de **doğru bilgiden sapanlar** vardır: Şiilerin, Alevîlerin ve bazı Bektaşîlerin: "**Ali Allah'tır.**" Hulefay-ı Râşidin'den Ebubekir, Ömer ve Osman hazeratına ta'n etmeleri, sevmemeleri ve Alevî köylerimizdeki sakinlerin "**Muhammed, Ali'nin elindeki nübüvvet yüzüğünü çaldı, asıl peygamber Ali'dir.**"

Netekim, miraçta, "**Muhammed Allah'ı, Ali şeklinde gördü ve Ali de parmağındaki nübüvvet yüzüğünü gösterip bendedir,**" dedi, söz ve itikadı hep delâlettir. **İlâhî ilme asla uymaz.**

Bu itikatları ile Hz.Ali'ye yaranacaklarını ümit ediyorlarsa ve Bektaşîlerin, "**biz Ayşe'yi sevmeyiz, Ebubekir, Ömer ve Osman'a ta'n ve sebt ederiz, muhabbetimiz yoktur,**" şeklindeki beyanlarda bulunuyorlarsa hepsi edep dışı ve delâlet olup, Hz.Ali'yi gücendirdiklerini bilmeleri lâzımdır.

HHz.Ebubekir, HHz.Ömer, HHz.Osman ve HHz.Ayşe HHz. Muhammed'in sevgilileridir. Bunları sevmeyenler, kendilerini HHz.Muhammed katında daha sevgiliyiz, düşünüyorlarsa, bu bîdebane hareketlerinden mes'ul olduklarını ve sevgi dışı kaldıklarını bilmeleri lâzımdır. Tarihi vak'alarda HHz. Ali daima haklı ve âlidir. Vak'aları yaradanları yine HHz.Ali af ile karşılar, *(içtihatta yanılmaları, sebebile ve fakat hepsi zahir ve bâtın ceza gördüler ve keder çektiler hakikati de bilinmek suretiyle.)*

HHz.Muhammed miraçta Cenab-ı Hakkı HHz.Ali şeklinde gördü, doğrudur. HHz.Süreyya da Cenab-ı Hakk'ı kendi zati simasında görmüştür. Yani Cenab-ı Hakk arzuladığı şekil ve surette zatî nurunu göstermektedir ve zatî nuru ile beraber vacib (*muhti*) nurunda o an için zatı baht mertebesinde berk ve tecellide bulunduğunu da bilmek lazımdır.

Bu ilâhî tecelli baş gözü ile görülmez, sır gözü ile yani gönlün nur-u zat ile zinde olması sureti ile (*Nuru zat mertebesindeki gönlün gözü ile*)

Hız.Muhammed'in miraçta Allahı Ali simasında görmesi, Hız.Ali'nin Allah katında Hız.Muhammed'den ileri bir makam sahibi olmasını istilzam etmez hususu da bilinmelidir.

Cenab-ı Muhammed buyurur :

Sadakat şehri	benim, Ebubekir	kapusudur.
Adalet şehri	benim, Ömer	kapusudur.
Haya şehri	benim, Osman	kapusudur.
İlim şehri	benim, Ali	kapusudur.

Hulefâ-i Râşidin denen bu dört zat Kemâlât-ı Muhammediyenin aynalarıdır.

Hız.Ebubekir'us Sıddık	marifet	kemâlatına
Hız.Ömer'ül Faruk,	şeriat	kemâlatına
Hız.Osman'ı Zinnureyn,	tarikât	kemâlatın
Hız.Ali Kerremallahu veche	hakikat	kemâlatına

sahiptirler. Hepsi "**Vasıl-ı Hakk**"tır.

Hakikat kemâlâtına sahip olan varis-i tamm-ı Muhammeddir, Cenab-ı Muhammed gibi ayniyyeti ilâhiyyeye sahiptir. İmamı Ali, Şahı velayettir. Cenab-ı Muhammed **zülcenaheyn'dir**. Hem **nebidir**, hem **zatî velîdir**.

Abdulkadiri Geylani Hazretleri,Cenab-ı Muhammed için ,"**Habibî** ve **imamî**" yani "**habibim** ve **imamım**." buyurur. Cümle enbiya ve evliyanın imamı, Hız.Muhammed Mustafa Sultanıdır, ayniyyeti ilâhiyyeye sahihtir.

{Hız.Muhammed'den sonra nübüvvet sırran devamdadır. Velayet zuhurdadır. Varisi Muhammed velilerin nübüvveti batınîdir. Bu nübüvvet sırrı ezelden şeriat, tarikât, marifet ve hakikat kemâlâtından nasibedar olanları davet içindir.}

Hülasa, Kur'anın öğrettiği İslâm dininden maksat: Herkesin düşündüğü Allahın kendisi ile beraber olduğunu kat'iyetle bilmek ve insanda tecelli etmek tenezzülünde olduğunu anlamak ve tasdik etmek ve evliyanın bazılarında ve bu cümleden Ahmet Süreyya Emin Hazretlerinden duyulan "**Allah benim**" sadasının hakikatte Cenab-ı Hakk'a muzaf olduğunu ve evliya, ilâhî tearuf icabı "**ilâhî lisanından natık olduklarını ve o lisan, Hakk indinde muteber ve emriyle olduğunu**" kat'iyetle idrak etmek ve kailleri olan evliyayı tekfire kalkışmamak icap eder.

Zira evliya ilâhî icra ile hallerini her an u zaman ispat edecek haldedirler. Onları taklit ile "**Allah benim**" diyecek taklitçiler ve fırıldakçılar daima hüsranda kalmak, zelil ve hakir ve perişan olmak mahkûmiyetindedirler, hiçbir vakit ilâhî hallerini

ispat kudretinde değildirler. Hakk'ın onlarda tecellisi olmamış ve ilâhî kemâl feyizleri inmemiş, ki ispatı hal edebilsinler.

Bir sene evvel Almanya'da basılmış bir Almanca kitapta şu cümleyi okumuştum, **"Artık insan Allahına inanacak yer yüzünde kimse kalmamıştır."** Bu cümleyi yazanın Muhammedi irfandan mahrum bir bilgisizin olduğu aşikârdır. Zira insan Allahı var diyenlere deriz ki: **İnsan Allah değildir, amma insan şekli u ismiyle görünen Allahın gayrı değil ancak kendisidir. Mütecelli (görünen) birdir mecali (aynalar) sayısızdır. Yani vücut aynaları sayısızdır ve fakat sonsuz bu vücut aynalarında görünen daima birdir, o da Cenab-ı Hakk'tır. (Allahın kendisidir) Kimdir o desin ki bütün mahlukat ve bunlar meyanında mahlûk bilinen insan Cenab-ı Hakk'tan boştur. Mahlûk bir tarafta, Cenab-ı Hakk başka tarafta mı? Mahlûk Cenab-ı Hakk'sız kıyamda ise, kıyam için Cenab-ı Hakk'a muhtaç değilse hâlika ihtiyacı yok demek olur. Bu ise hakikate uymayan bir biliştir, bilgi değil cehildir.**

Cenab-ı Hakk Kur'anı Keriminde,
(Fussilet suresi 54.ayet) **"İnnahu biküllî şeyin muhit, yani Allah her şeyi (zat ve sıfatı ile) muhittir,"** buyurduğu gibi

ve (Talak Suresi 12.ayet) **"Ennallahe kad ehate biküllî şeyin ilma, yani, her şeyi ilmi ile de ihata etmiş,"** olduğunu tasrih buyurmaktadır.

Burada ilim, ilim şehri olan **"nuru zatın" ("ruhu ilahî"nin)** adıdır, ki Cenab-ı Hakk Nur-u Zatını muhit olduğu halde onun ile her şeyi sarmış ve muhit bulunduğunu ve sıfatı başka tarafta ve zatı başka tarafta olmayıp, sıfatının zatı ile beraber olduğunun ve sıfatı zatı ile kaim manalar bulunduğunu ve her bir sıfatından mevsuf olan zatı pakinin görüldüğünü ve cümle ilâhî esmasından müsemma olan yine zatı pakinin görüldüğünü ve kâinatta düşünülecek her bir noktanın iktidarı (*Hakk'a nazar ile*) Hakk ile kaim olmasından sonsuz olduğunu ve şu kadar ki Cenab-ı Hakk her şeyden bir ismiyle görüldüğünü (*tertibi ilâhîsi ve arzuy-ı ilahîsi icabı*) ve fakat cümle isimleri ile görünmesi yerinin insan olduğunu bilmek icap eder.

"Hülâsa, Mahlûkat denilince ve bunlar meyanında insan ka'le alınınca hepsi Cenab-ı Hakk ile beraberdir. Mahluk hâliksiz değildir, beraberdir."

"Hüve maaküm eynema küntüm," yani, **"nerede olsanız Hakk sizinle beraberdir,"** Kur'an hakikî bilgisine göre. Bu hakikatler böyle bir kerre daha tekrar edildikten sonra: vücut dalgalarından en mühimi şekil ve isim bakımından insan olduğunu anlamak lâzımdır.

İnsan, **"İsm-i Cami"** olan **"Allah-u Ekber"** isminin mazharı olması itibarile ilâhî tearüfte en mühim olan insanın olduğunu ve Hakk'ın insanda kemâlâtı ile görünmesi bakımından ve insan aslının Allah olduğunu Allah ile hakkal yakın öğrenmesinden ikan (*yakin hasıl etmek ve edilmek sureti ile bilinmek*) ile ilâhî tearuf mertebeleri icabı emri Hakk ile **"menem lagayre, el mülkü li,"** diyecek bir lisanı celâdete erdiğini ve andan duyulan bu lisanın Hakk'a muzaf olduğunu ve onu

yalanlamayan Allah'ın kendisini teyit için ona doğruluğunu isbat sadedinde ilâhî icrası feyizlerini de kemâlât mertebelerinden suna geldiğini düşünmek ve inkâr ve küfür yoluna gitmemek her bir akılın kârıdır, ki mahzû lutfu Rabbanidir."

Burada şu ilâvenin yapılması pek yerinde görüldü, söyle ki:

Bir gün sohbetinde Hz.Süreyya'ya Sarı Er Hüsnü Efendi şöyle dedi, "**Ben Allah'ın ilâhî varlık feyizlerini bile istemem, zira Allah isterse yine benden alır. Asaleten feyizler kendisinindir, sırf fakri daha zevkli buluyorum.**"

Hiz. Süreyya cevaben buyurdu, "**Allah verdiğini geri almaz; o büyüklüğe yakışmaz. İlâhî tearüfte kuldân görünen kemâl hakikatta Hakk'ındır. Kul bu durumda kemâl mertebeden Hakk'a karşı acezül avâciz durumda olduğunu hakkal yakın bilir, kulluğunun da Hakk'tan Hakk'a olduğunu Hakk ile bilmiş, ikilikten geçmiştir. Hakkım dese söz Hakk'ın, kulum dese söz Hakk'ındır, ikilik yok.**"

Görülen bütün eşyadan her birinin Cenab-ı Hakk tarafından ancak bir ilâhî ismine mazhar kılınmış olduğu daha yukarıda geçen sahifelerde söylenmiş idi. Bu bakımdan mazhar ve muzhir beraber olması itibarile dense **Allah ağaç olarak görüldü**, bu ifade doğrudur.

Cenab-ı Hakk ağaçtan, "**Alemlerin Rabbisi benim,**" hitabını duyurduğunu Kur'anda okuyup bilmemizle de bu hakikat müspet ve aşikârdır ve fakat **ağaç, Allah görüldü** demekte yanlış ve küfür vardır. Zira ağaç asıl değildir, aslın gösterdiği, asıldan hâsıl bir vücut belirmesidir, ferî'dir. Ferî ise, aslı vücuda getiremez.

Bunun gibi **insan, Allah görüldü** tabiri de yanlış ve küfürdür. İnsan asıl değildir, asıl olan Allah'tan hâsıldır. İnsan vücut teşekkülünü varlığı ve kudretiyle vücuda getiren Cenab-ı Hakk'tır. O halde **Allah insan olarak görüldü**, demek ilâhî ilme tamamen uygundur. O halde insan, "**Allah'a tapacak kimse kalmadı**" cümlesinin doğrultulması ve Allah'ın insan ism u şekli ile görüldüğünü mazhar ve muzhir hakikatte Cenab-ı Hakk'ın kendisinden kendisine "**Abidiyyet**" ve "**Mabudiyyet**" sırları ile görünmesi tertiblerinden ibaret olduğunu ve bu iki sır insanda kemâl mertebelerinden okunup, bilindiğine inanmak lâzımdır.

Bu hakikati Hakk ile hakkal yakın bilmiş ve ilâhî icra ile isbatı hâle muktedir olmuş olan Ulu'l-azm evliyaullahın tekfirine gidilmemesi ve onların nâtık oldukları ilâhî lisanın Hakk'ın emri ile olduğunu ve hakikatta kendilerinden beliren ilâhî lisan ve ilâhî icra Hakk'a ait bulunduğunu bilip Allah'tan gayri Allah'ın yanında başka bir Allah veya mevcut bulunmadığını böyle yakinen anlayarak Cenab-ı Hakk'ın kurbîyeti ve likası için lutfunu dilemek kulun hakikî bir vazifesi ve uyanıklığı olmuş olur.

Bu izahattan sonra kat'iyetle anlaşılır ki: İnsan ilahi kemâlâta mazhariyeti halinde de vücut ve kuvvet bakımından ve daima ve her an Cenab-ı Hakk'ın kemâlât feyizlerine muhtaçtır ve onun "**entümül fukara,**" yani, "**sizler fakir siniz,**" ilâhî hitabı cümlesi içinde kalmaktadır.

Sorulsa,

- **"Hakk'a karşı acezü'l avâciz olduğunu bilen kimdir?"**

Cevabı şudur:

- **"Peygamberimiz Cenab-ı Muhammed ile kümmelini zati evtiyaullahtan her biri."**

ve sorulsa,

- **"Cenab-ı Hakk ile akvel akviyâ yani kavilerin en kavisi olan kimlerdir?"**

Cevabı şudur:

- **"Peygamberimiz Cenab-ı Muhammed ile kümmelini zatî evliyaullahtan her biri."**

Bunun manası, ***"Bunlar Hakk ile Hakk olmuşlardır, aynü'l ayn'dırlar. Hakk'ın gayrisi değildirler. Onlara Allah'ın gayri diye bakan ve bilen bu bakış ve biliş kendisine iblisten bir miras olmuş olur."***

Her ne dendi ve yazıldı, fiiliyat ile görüldü ve bilindi meçhul birşey kalmadı. Bu divanı şerif bir hakikî sâlikî, tasavvufî binlerce sahife okumaktan kurtaracak ve okusa bile bu hakayıkı bu derece ileri ve içeri öğreneceğine imkan bulunmadığını anlayacak kadar zengin ve ihatalıdır. Her şey içindedir.

Birkaç husus için hulasaten şu bilgi verilir, Hz. Abdülkadir Geylanî'den Hz. Süreyya'ya kadar olan Sırr-ı Kadiri silsilesi şudur:

(Sırrı Kadiri silsilesinden murad, silsilede görünen her bir veliyullah zamanına göre evvel gelmiş olan veliyullahtan irşat görmüş ve Hakk'ı bulmuş ve sonra gelmiş olanı irşat etmiş ve vasılı Hakk etmiş zevatın birbirine olan zuhur sırası ile rabitasını gösteren cetvelin bilinmesinden ibarettir.)

1. Eşşeyh Gavsul Âzam Pîr seyyid Abdülkadir Geylanî,
2. Eşşeyh seyyid Abdurrazzaku'l İrakî,
3. Eşşeyh seyyid Osman Geylanî,
4. Eşşeyh seyyid Yahyau'l Basri,
5. Eşşeyh seyyid Nurettin Şâmî,
6. Eşşeyh seyyid Abdurrahmanul Hasenî
7. Eşşeyh seyyid Burhanettinil Mezencezenî
8. Eşşeyh seyyid Muhammet Masumu'l Medeni
9. Eşşeyh seyyid Abdurrazzaku'l Hamevî,
10. Eşşeyh seyyid Muhammet Huseynu'l İzmiranî,
11. Eşşeyh seyyid Ahmetül Hindiyyu'l Lâhurî,
12. Eşşeyh seyyid Mahmutu'l Zengenî Talebanî,
13. Eşşeyh seyyid Ahmet Talebaniyyu'l Gergöki,
14. Eşşeyh seyyid Ziyaettin Abdurrahmanut Talebani

(ki Kadiri tarikati celilesinin 3 üncü Pîri sanisidir. Halisiye koludur.)

15. Eşşeyh seyyid Bekrû'l Cezbi,
16. Eşşeyh seyyid Ahmet Süreyya Eminü'l İstanbulî
(ki Kadiri tarikati celilesinin 4 üncü ve son Pîri sanisidir)
17. Eşşeyh seyyid Pak Muhammed Ali Özkardeş
(ki sırrı Mehdi sahibidir)

O halde sırr-ı Kadiri silsilesi cetveline göre Hz.Süreyya'nın mürşidi, Kadiri tarikatı celilesinin 3 üncü Pîri Sanisi olan seyyid Ziyaettin Abdurrahmanut Talebani'nin (ki Bahau'llah ile hemzamandır) halifelerinden Seyyid Bekrû'l Cezbi'dir.

Hz.Süreyya bu mübarek hazrete 31 yaşında iken intisap etmiş yed'i feyzini tutmuş ve 45 yaşına kadar manevî terbiyesinde bulunmuştur. Bekrül Cezbi keşfi sahih ashabından idi.

Hz. Süreyya, mürşitleri Bekrül Cezbi için bir defasında şu ifadede bulunmuşlardı: **"Bekrül Cezbi'yi Sultan Aziz Rodosa nefyetmişti, bu zat Rodosta bir Cuma namazında camide ayağa kalkarak cemaate hitaben, "Bugün Cuma namazı kılınmaz, Padişah Aziz vefat etti, yerine yeni bir padişah veya devlet reisi geçsin, ondan sonra Cuma namazı kılınır.""** Rodos valisi telgrafla keyfiyeti İstanbul'dan tahkik etti ve ifadesinin doğruluğunu görerek İstanbul'u haberdar etmiş ve Bekrû'l Cezbi' nin İstanbul'a gelmesine muvafakat edilmiş.

Bir kere de Hz.Süreyya mürşitleri için şu bilgiyi vermisti: **"Bekrül Cezbi'ye intisabımın ilk senesi idi, kendisine dedim, Şeyhim, Allahın tuhaf işlerine hayret ederim, mesela hasta bir adamı senelerce yatakta biçare bırakır; kendisi ve bakanları nice elem ve zahmet çekerler ve sonra o hastayı öldürür; hemen öldürse de bu eziyetler olmasa ne olurdu?"**

Hz.Mürşidi, **"Neden böyle yapıyorsun? Allah'a sor. Bakalım ne cevap verecek"** der. Hz.Süreyya mürşidine, **"nasıl sorayım?"** diye sual edince, Hz.Bekr, **"Gözünü yum, dediğini Allah'a içinden sor"** der. Hz.Süreyya gözünü yumup sorunca sadrında şu beyanı duyar, **"İcraatımı beğenmiyorsan mülkümden dışarı çık."** Gülerek gözünü açar ve duyduğunu şeyhine söyler. Şeyhi de, **"Elbette Allahın mülkünden dışarı çıkamayız, O bizi sarmıştır"** der.

Bekrû'l Cezbi'nin intikalinden sonra Fatih türbedarı Ahmet Amiş Efendi Hazretleri iki sene kadar Hz.Süreyya'ya sohbet şeyhi olmuştur ve Hz.Süreyya'nın riyazetteki emsalsiz durumu için kendisine şöyle demiştir, **"Evliya ervahı senin Hakk için yaptığın riyazet, say' ve faaliyetine karşı mahçup oluyorlar, gıpta edip zamanlarında neden daha fazla çalışamadık diye esef ediyorlar."**

Hz.Süreyya böyle buyururdu, **"Büyük velilerin ekserisi sıfatî makamının en yükseklerine erdiler, zatî olamadılar. Onları zatî velilerden fark için keşf-i sahih ister, onlardan daha yüksek makamata sahibiyyet ister. Zamanımda yalnız ben zati veli oldum. Benden sonra benim gibi bir zuhur muhal ender muhaldir."**

Daha şu birkaç bilginin ilavesi faydalı görülmüştür.

"Kadirilik kaderi bozar."

Hz.Süreyya'nın lisanından duyulan,

"Kaderde olmasın varsın dile maksudunu yahu" beyanı ilâhidir. Bazı takdirlerini Cenab-ı Hakk zati evliyaullah eliyle bozar. (Hakk'ın zatından zatına olan arzu ve icra tertipleri icabı.)

Bir de: "**Yemhullahu ma yeşa ve yüsbit**" yani **Allah arzu ettiği gibi idam ve icat eder** (*İtlak üzre*).

Cenab-ı Hakk arzuladığı bazı şeyleri de onlara ilham, icra ve arzu feyizleri sunarak muhtar ismiyle zati evliyaullah eliyle idam ve icat eder. (*Yine Hakk'ın zatından zatına olan arzu ve icra tertipleri icabı*).

Ön sözümüzde bu mebhas için geçen birkaç söz böyle iyi anlaşılması için tekrar edilmiştir.

Bir de nazar ikidir:

Biri **ehli hicabın nazarıdır**. Mazharı gördüklerinden halkı görürler. **Hakk'ı görmekten mahcupturlar**.

Bir de ehli vahdet ve **ehli keşfin nazarıdır**, ki **nazarları** mazhara değil, **zahir olana** yani **Hakk'adır**.

Ehl-i Hicap, peygamber ve velilerin beşeri şekillerine bakarlar, bakar kördendirler. Ehl-i keşif ve vahdet ise Peygamberlerin ve zatî velilerin hakikatine yani emanet olarak verilen onlardaki sırr-ı mutlak'a nazar ederler. Hakk'ı görürler.

Hz.İmam-ı Ali buyurur,"**Onu (Allah'ı) gördüm, bildim ve taptım. Görmediğim Allah'a tapmadım.**"

Bu kadarla iktifa edildi.

Elhamdülillahi rabbilalemin Allahümme salli alâ seyyidina muhammedin ve alâ âli seyyidina Muhammed.

Hs.Süreyya'nın manevi evlatlarından
Mehmet Ali ÖZKARDEŞ